

EWALUACJA EX-ANTE

projektu Strategii Rozwoju
Gminy Bliżyn
do roku 2035

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Przedmiot i cel ewaluacji ex-ante	4
1.2. Zakres badania i identyfikacja ocenianej wersji Strategii	5
1.3. Podstawy prawne i metodyczne ewaluacji.....	5
2. Metodyka i kryteria ewaluacji	6
2.1. Pytania badawcze	6
2.2. Kryteria oceny.....	7
2.3. Metody analizy i sposób formułowania wniosków	8
2.4. Ograniczenia badania	10
3. Ocena trafności założeń strategicznych.....	10
3.1. Przydatność diagnozy do projektowania rozwoju gminy.....	10
3.2. Zgodność wniosków diagnostycznych i analizy SWOT z rozpoznanymi uwarunkowaniami	11
3.3. Adekwatność misji i wizji rozwoju	12
3.4. Trafność celów i kierunków działań	13
Trafność interwencji infrastrukturalnej i komunikacyjnej	14
Trafność interwencji społecznej i edukacyjnej	15
Trafność interwencji gospodarczej i turystycznej	15
Trafność interwencji środowiskowej	16
Trafność interwencji dotyczącej administracji publicznej	16
Podsumowanie oceny trafności.....	17
4. Ocena spójności wewnętrznej i logiki interwencji	17
4.1. Powiązania między diagnozą, SWOT, wizją i celami	17
4.2. Komplementarność celów i kierunków działań	18
4.3. Powiązanie działań z oczekiwanymi rezultatami	20
4.4. Zintegrowanie wymiaru społecznego, gospodarczego, przestrzennego i klimatyczno- środowiskowego	21
5. Ocena wymiaru przestrzennego i spójności zewnętrznej.....	23
5.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	23
5.2. Ustalenia i rekomendacje polityki przestrzennej.....	24
5.3. Obszary strategicznej interwencji i powiązania ponadlokalne	25
5.4. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	26
5.5. Wyniki opiniowania w zakresie polityki przestrzennej	27
6. Ocena przewidywanej skuteczności i systemu realizacji	28
6.1. Możliwość osiągnięcia zakładanych celów	28
6.2. Podział odpowiedzialności i udział partnerów	29

6.3. Harmonogram, etapowanie i zależności między działaniami	30
6.4. Wskaźniki, monitoring i ewaluacja	31
6.5. Ryzyka realizacyjne oraz mechanizmy reagowania	33
7. Ocena przewidywanej efektywności i trwałości rezultatów	34
7.1. Racjonalność proponowanych kierunków interwencji	34
7.2. Ramy finansowe i źródła finansowania	35
7.3. Powiązanie realizacji Strategii z możliwościami organizacyjnymi i finansowymi gminy	36
8. Ocena procesu konsultacji i uwzględnienia uwarunkowań środowiskowych	37
9. Wnioski końcowe i rekomendacje	38
9.1. Syntetyczna ocena według kryteriów ewaluacji	38
9.2. Najważniejsze mocne strony Strategii	39
9.3. Rekomendacje i warunki skutecznego wdrożenia	39
9.4. Konkluzja dotycząca przygotowania Strategii do przyjęcia	41

1. Wprowadzenie

1.1. Przedmiot i cel ewaluacji ex-ante

Przedmiotem niniejszej ewaluacji ex-ante jest projekt „Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035”, określającej długookresowe kierunki prowadzenia lokalnej polityki rozwoju. Dokument obejmuje obszar gminy Bliżyn w jej granicach administracyjnych i integruje zagadnienia społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz klimatyczno-środowiskowe. Wyznacza cele i kierunki działań służące poprawie jakości życia mieszkańców, wykorzystaniu lokalnych potencjałów oraz ograniczaniu barier rozwojowych.

Ewaluacja ex-ante stanowi ocenę projektu dokumentu strategicznego przeprowadzaną przed jego przyjęciem. Jej zasadniczym celem jest określenie, czy przyjęte założenia odpowiadają rozpoznany potrzebom gminy oraz czy zaproponowane rozwiązania tworzą odpowiednie warunki do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów. Badanie obejmuje również ocenę racjonalności interwencji i sposobu organizacji jej realizacji, z uwzględnieniem zasobów, kompetencji oraz uwarunkowań funkcjonowania samorządu.

W odniesieniu do Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 celem ewaluacji jest w szczególności:

- ocena powiązania celów i kierunków działań z problemami, potrzebami oraz potencjałami rozpoznanymi w diagnozie;
- zbadanie spójności pomiędzy poszczególnymi częściami dokumentu, w tym między jego założeniami strategicznymi a rozwiązaniami przestrzennymi;
- ocena przewidywanej skuteczności działań oraz warunków organizacyjnych ich wdrażania;
- ocena przewidywanej efektywności interwencji, uwzględniająca sposób wykorzystania zasobów i możliwości finansowania;
- zbadanie przydatności systemu wskaźników, monitoringu i ewaluacji do oceny postępów realizacji Strategii;
- ocena znaczenia konsultacji społecznych, opiniowania i ustaleń środowiskowych dla jakości projektu;
- sformułowanie wniosków oraz, w uzasadnionych przypadkach, rekomendacji służących dopracowaniu dokumentu lub usprawnieniu jego wdrażania.

Badanie pełni funkcję wspierającą proces zarządzania rozwojem gminy. Służy wskazaniu mocnych stron Strategii oraz rozpoznaniu warunków, od których zależeć będzie powodzenie jej realizacji. Ocena uwzględnia strategiczny charakter dokumentu i właściwy dla niego poziom szczegółowości. Oznacza to, że wymagania wobec Strategii odnoszą się do jakości wyznaczonych kierunków rozwoju i mechanizmów ich realizacji, z pozostawieniem szczegółowych rozwiązań technicznych oraz organizacyjnych dokumentom wykonawczym i przygotowaniu poszczególnych przedsięwzięć.

Wnioski ewaluacyjne odnoszą się do przewidywanych możliwości osiągnięcia celów. Faktyczne rezultaty będą zależeć również od czynników występujących w okresie wdrażania, w tym dostępności finansowania, zmian demograficznych, sytuacji gospodarczej oraz współpracy z partnerami.

1.2. Zakres badania i identyfikacja ocenianej wersji Strategii

Zakres przestrzenny ewaluacji obejmuje gminę Bliżyn, z uwzględnieniem jej powiązań z otoczeniem, istotnych dla dostępności usług publicznych, rynku pracy, transportu, gospodarki oraz ochrony środowiska. Zakres czasowy oceny odpowiada horyzontowi Strategii, wyznaczonemu do 2035 roku. Dane diagnostyczne i dokumentacja procesu przygotowania Strategii stanowią podstawę do oceny zasadności przyjętych rozwiązań.

Zakres rzeczowy badania obejmuje cały układ dokumentu: wnioski z diagnozy, analizę SWOT, misję i wizję, cele strategiczne i operacyjne, kierunki działań, oczekiwane rezultaty i wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje polityki przestrzennej, obszary strategicznej interwencji, system realizacji oraz ramy finansowe i źródła finansowania. Analizie podlega także przedstawiona w Strategii zgodność z dokumentami wyższego szczebla.

Ocena części programowej obejmuje pięć celów strategicznych:

1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
2. Rozwój kapitału społecznego, edukacji i jakości życia mieszkańców.
3. Wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy.
4. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i energią.
5. Sprawna i nowoczesna administracja publiczna.

Przedmiotem badania jest projekt Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035, rozpatrywany w powiązaniu z diagnozą sytuacji gminy, wynikami konsultacji społecznych i opiniowania oraz ustaleniami prognozy oddziaływania na środowisko i opiniami właściwych organów dotyczącymi kwestii środowiskowych. Ocena obejmuje zarówno przyjęte rozwiązania strategiczne, jak i sposób ich kształtowania w toku prac nad dokumentem.

1.3. Podstawy prawne i metodyczne ewaluacji

Podstawę prawną przeprowadzenia ewaluacji ex-ante stanowi art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Przepis ten zobowiązuje podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju do przeprowadzenia uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności jej realizacji, przed przyjęciem dokumentu. Kryteria te stanowią zasadnicze osie niniejszego badania.

Punktem odniesienia dla oceny zawartości Strategii oraz procesu jej przygotowania są także art. 10e i art. 10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, regulujące zakres strategii rozwoju gminy i tryb jej opracowania. Ocenę wymagań formalnych należy odnosić do przepisów właściwych dla badanego dokumentu, z uwzględnieniem terminu wszczęcia prac oraz mających zastosowanie regulacji przejściowych.

Metodycznym punktem odniesienia jest „Poradnik ewaluacji dla administracji publicznej”, wydany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w 2024 roku. W badaniu przyjęto podejście oparte na analizie logiki interwencji, polegające na sprawdzeniu powiązań pomiędzy rozpoznanymi potrzebami, zaplanowanymi działaniami i oczekiwanymi zmianami. Istotne znaczenie ma również identyfikacja założeń i warunków, od których zależy osiągnięcie rezultatów.

2. Metodyka i kryteria ewaluacji

2.1. Pytania badawcze

Metodykę ewaluacji ex-ante Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 oparto na ocenie powiązań pomiędzy rozpoznanymi uwarunkowaniami rozwoju, przyjętymi celami, kierunkami działań i oczekiwanymi rezultatami. Analiza obejmuje również rozwiązania przestrzenne oraz mechanizmy organizacyjne i finansowe, które mają umożliwić realizację założeń dokumentu.

Główne pytanie badawcze brzmi:

czy projekt Strategii stanowi trafną, spójną i możliwą do wdrożenia odpowiedź na potrzeby oraz potencjały rozwojowe gminy Bliżyn, a przewidziane mechanizmy realizacji sprzyjają skutecznemu i racjonalnemu osiągnięciu celów?

Pytanie to uszczegółowiono w odniesieniu do poszczególnych obszarów oceny.

Obszar oceny	Pytania badawcze
Podstawy diagnostyczne i trafność interwencji	Czy diagnoza identyfikuje najważniejsze problemy, potrzeby i potencjały gminy? Czy wnioski diagnostyczne oraz analiza SWOT uzasadniają wybór celów i kierunków działań? Czy uwzględniono potrzeby różnych grup mieszkańców oraz zróżnicowanie przestrzenne gminy?
Misja, wizja i logika interwencji	Czy misja i wizja wyznaczają czytelny kierunek rozwoju? Czy działania mogą prowadzić do zakładanych rezultatów? Czy cele strategiczne i operacyjne tworzą uporządkowany układ?
Spójność wewnętrzna	Czy poszczególne części Strategii wzajemnie się uzupełniają? Czy występują istotne sprzeczności, luki lub nieuzasadnione powtórzenia? Czy połączono wymiar społeczny, gospodarczy, przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy?
Wymiar przestrzenny i spójność zewnętrzna	Czy model struktury funkcjonalno-przestrzennej i rekomendacje polityki przestrzennej odpowiadają celom Strategii? Czy uwzględniono powiązania ponadlokalne, obszary strategicznej interwencji oraz właściwe dokumenty strategiczne i planistyczne?
Przewidywana skuteczność i wykonalność	Czy kierunki działań są adekwatne do oczekiwanych zmian? Czy określono odpowiedzialność za realizację i rolę partnerów? Czy harmonogram oraz mechanizmy wdrażania pozwalają organizować działania i reagować na zmieniające się warunki?
Monitoring i ewaluacja	Czy wskaźniki pozwalają ocenić wykonanie działań i postęp w osiągnięciu celów? Czy zasady ustalania wartości bazowych, oczekiwanych rezultatów, pozyskiwania danych i raportowania umożliwiają systematyczną ocenę realizacji Strategii?
Przewidywana efektywność i trwałość	Czy przyjęte rozwiązania sprzyjają racjonalnemu wykorzystaniu zasobów? Czy uwzględniono możliwości finansowania, etapowania działań oraz

	utrzymania ich rezultatów? Czy wykorzystanie istniejącej infrastruktury i współpracy może ograniczać nakłady?
Konsultacje i opiniowanie	Czy zapewniono możliwość zgłaszania uwag? Czy sposób ich rozpatrzenia został uzasadniony? Czy zmiany wynikające z konsultacji i opiniowania znalazły odzwierciedlenie w Strategii i poprawiły jej jakość?
Uwarunkowania środowiskowe	Czy założenia rozwoju uwzględniają zasoby i ograniczenia środowiskowe gminy? Czy zachowano spójność Strategii z ustaleniami prognozy oraz uwzględniono stanowiska właściwych organów?

Odpowiedzi na pytania badawcze służą sformułowaniu ocen częściowych oraz końcowej oceny dokumentu. Szczególne znaczenie ma ustalenie, czy ewentualne niedoskonałości dotyczą zasadniczych założeń Strategii, czy też szczegółów, które można doprecyzować bez zmiany jej głównej koncepcji.

2.2. Kryteria oceny

Podstawowymi kryteriami ewaluacji są trafność, przewidywana skuteczność i przewidywana efektywność. Uzupełniają je spójność wewnętrzna, spójność zewnętrzna oraz przewidywana trwałość rezultatów. Zastosowanie tych kryteriów pozwala ocenić zarówno zasadność zaplanowanej interwencji, jak i warunki jej realizacji.

Trafność oznacza stopień dostosowania celów i kierunków działań do rozpoznanych problemów, potrzeb i potencjałów gminy. W ramach tego kryterium analizie podlega związek pomiędzy diagnozą a częścią strategiczną, a także uwzględnienie przewidywanych zmian wpływających na przyszłe potrzeby mieszkańców. Trafność nie wymaga przypisania odrębnego działania każdemu zjawisku opisanemu w diagnozie. Istotne jest uzasadnienie wyboru zagadnień, na których koncentruje się interwencja samorządu.

Przewidywana skuteczność odnosi się do możliwości osiągnięcia celów za pomocą zaplanowanych działań. Ocenie podlega wiarygodność powiązań między działaniami i rezultatami, a także rozwiązania organizacyjne, harmonogram, współpraca z partnerami oraz mechanizmy monitorowania i korygowania interwencji. Uwzględnia się przy tym zakres wpływu gminy na poszczególne procesy rozwojowe oraz zależność części przedsięwzięć od decyzji innych podmiotów.

Przewidywana efektywność dotyczy racjonalności relacji między planowanym zaangażowaniem zasobów a oczekiwanymi korzyściami. Na poziomie Strategii oceniane są przede wszystkim mechanizmy sprzyjające gospodarności: wykorzystanie istniejącej infrastruktury, koordynacja przedsięwzięć, etapowanie inwestycji, współpraca instytucjonalna oraz powiązanie decyzji realizacyjnych z możliwościami finansowymi. Pozyskanie dofinansowania zewnętrznego rozpatrywane jest łącznie z potrzebą zapewnienia wkładu własnego i pokrycia przyszłych kosztów funkcjonowania.

Spójność wewnętrzna oznacza zgodność i wzajemne uzupełnianie się elementów Strategii. Analiza obejmuje ciąg powiązań od wniosków diagnostycznych, przez wizję i cele, po kierunki działań, rezultaty, rozwiązania przestrzenne i system realizacji. Ocenie podlegają również relacje pomiędzy działaniami z różnych obszarów, w tym możliwość uzyskania wspólnych korzyści oraz występowania konfliktów wymagających odpowiednich zasad realizacji.

Spójność zewnętrzna odnosi się do powiązania Strategii z właściwymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi oraz uwarunkowaniami ponadlokalnymi. Przedmiotem oceny jest merytoryczna zgodność kierunków interwencji, ich komplementarność oraz brak istotnych sprzeczności. Sama

zbieżność nazw celów lub zamieszczenie wykazu dokumentów nie jest wystarczającą podstawą do potwierdzenia spójności.

Przewidywana trwałość rezultatów oznacza możliwość utrzymania korzyści wynikających z realizacji Strategii w dłuższym okresie. Ocenie podlegają warunki finansowania i organizacji usług, utrzymania infrastruktury, zapewnienia kadr oraz dostosowania rozwiązań do zmian demograficznych i środowiskowych. Kryterium to ma szczególne znaczenie dla przedsięwzięć powodujących trwały wzrost wydatków bieżących gminy.

Kryteria stosowane są łącznie, z uwzględnieniem charakteru ocenianego zagadnienia. Rozwiązanie trafnie odpowiadające na potrzeby może wymagać dopracowania sposobu wdrażania, a działanie możliwe do sfinansowania może nadal wymagać uzasadnienia pod względem popytu i kosztów utrzymania. Z tego względu ocena dokumentu uwzględnia wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi kryteriami.

2.3. Metody analizy i sposób formułowania wniosków

Podstawową metodą badawczą jest analiza dokumentów zastanych, obejmująca treść Strategii, diagnozę sytuacji gminy, przebieg i wyniki konsultacji społecznych i opiniowania oraz ustalenia dotyczące oddziaływania na środowisko. Analiza ma charakter jakościowy, uzupełniany danymi liczbowymi w zakresie, w jakim są one przydatne do oceny założeń rozwojowych.

W ramach badania przyjęto następujące sposoby analizy:

Metoda lub sposób analizy	Zastosowanie w ewaluacji
Analiza treści	Ocena kompletności, czytelności i jednoznaczności zapisów oraz identyfikacja rozwiązań istotnych dla realizacji celów.
Analiza logiki interwencji	Sprawdzenie powiązań między potrzebami, celami, działaniami i rezultatami oraz rozpoznanie warunków koniecznych do osiągnięcia zakładanych zmian.
Analiza porównawcza zapisów	Weryfikacja zgodności pomiędzy częściami Strategii oraz między Strategią, diagnozą, ustaleniami konsultacyjnymi i środowiskowymi.
Analiza powiązań strategicznych i przestrzennych	Ocena komplementarności celów, kierunków działań, modelu przestrzennego i ustaleń dokumentów wyższego szczebla.
Analiza systemu realizacji i wskaźników	Ocena podziału odpowiedzialności, zasad wdrażania, przydatności mierników oraz możliwości pozyskiwania i wykorzystania danych.
Jakościowa analiza wykonalności i ryzyka	Rozpoznanie czynników organizacyjnych, finansowych, społecznych i środowiskowych mogących wpływać na realizację Strategii.

Analiza logiki interwencji opiera się na odtworzeniu związku: rozpoznana potrzeba lub potencjał – cel – kierunek działania – oczekiwany rezultat – warunki realizacji. Pozwala to sprawdzić, czy proponowane działania mogą wywołać zakładaną zmianę oraz czy w Strategii uwzględniono istotne zależności wpływające na jej osiągnięcie.

W ocenie systemu monitoringu rozróżnia się mierniki wykonania działań i mierniki opisujące zmianę sytuacji gminy lub odbiorców interwencji. Wskaźniki produktu, takie jak liczba obiektów, długość infrastruktury czy liczba zrealizowanych przedsięwzięć, są przydatne do kontroli postępu rzeczowego. Ich zdolność do pomiaru osiągnięcia celów rozpatrywana jest jednak łącznie ze wskaźnikami rezultatów i zmian rozwojowych. Uwzględnia się również możliwość przypisania obserwowanej zmiany działaniom gminy, ponieważ część zjawisk zależy od szerszych procesów gospodarczych i społecznych.

Ocena konsultacji i opiniowania obejmuje możliwość udziału interesariuszy, sposób rozpatrywania uwag oraz wpływ rozstrzygnięć na treść Strategii. Liczba uczestników i zgłoszonych uwag stanowi informację o przebiegu procesu, ale sama w sobie nie przesądza o jakości dokumentu ani poziomie jego społecznej akceptacji. Analogicznie, uwzględnienie uwagi oceniane jest przez pryzmat treści wprowadzonej zmiany i jej znaczenia dla Strategii.

Każda ocena cząstkowa opiera się na ustaleniu wynikającym z analizy, jego interpretacji w świetle danego kryterium oraz określeniu konsekwencji dla jakości dokumentu lub warunków realizacji. Rekomendacje formułowane są tam, gdzie wskazanie zmiany może poprawić spójność, wykonalność, mierzalność albo racjonalność interwencji.

Przyjęto następującą skalę ocen opisowych:

Ocena	Znaczenie
Pozytywna	Oceniane rozwiązania są uzasadnione i odpowiednie do funkcji dokumentu; nie stwierdzono istotnych braków w danym obszarze.
Pozytywna z rekomendacjami usprawniającymi	Rozwiązania są zasadniczo poprawne, a proponowane uzupełnienia mogą zwiększyć ich czytelność, użyteczność lub skuteczność wdrażania bez zmiany głównych założeń.
Warunkowa	Potwierdzenie poprawności danego obszaru wymaga usunięcia istotnej luki, niespójności albo doprecyzowania rozwiązania mającego znaczenie dla realizacji celów.
Negatywna	Stwierdzono zasadnicze nieprawidłowości podważające trafność, spójność lub możliwość realizacji ocenianych założeń i wymagające ich istotnej zmiany.

Jeżeli zakres informacji nie pozwala na sformułowanie rozstrzygnięcia, wskazuje się ograniczoną możliwość oceny oraz zagadnienie wymagające potwierdzenia. Brak danych nie jest automatycznie utożsamiany z oceną negatywną. Jednocześnie brak informacji niezbędnej do zaprojektowania lub wdrożenia interwencji może stanowić samodzielne ustalenie ewaluacyjne.

Ocena końcowa ma charakter syntetyczny i nie stanowi średniej ocen cząstkowych. Uwzględnia znaczenie poszczególnych ustaleń dla całego dokumentu. Drobne niedoskonałości redakcyjne nie mają takiej samej wagi jak brak uzasadnienia kluczowego kierunku interwencji lub niespójność wpływająca na możliwość jego realizacji.

Rekomendacje dzieli się na konieczne do uwzględnienia przed przyjęciem dokumentu oraz usprawniające, możliwe do wykorzystania przy jego dopracowaniu lub wdrażaniu. Każda rekomendacja powinna wskazywać przedmiot zmiany, jej uzasadnienie oraz właściwy moment realizacji.

2.4. Ograniczenia badania

Ewaluacja ex-ante dotyczy zamierzeń rozwojowych i przewidywanych warunków ich realizacji. Jej wyniki określają zasadność przyjętych rozwiązań i szanse osiągnięcia celów, lecz nie stanowią potwierdzenia przyszłych efektów. W horyzoncie do 2035 roku mogą wystąpić zmiany prawne, gospodarcze, finansowe i demograficzne wpływające na zakres, tempo i sposób wdrażania Strategii.

Badanie opiera się na analizie dokumentów i nie obejmuje odrębnych badań ankietowych, wywiadów z mieszkańcami i realizatorami ani wizji terenowych. Potrzeby i stanowiska interesariuszy rozpatrywane są w zakresie odzwierciedlonym w diagnozie oraz wynikach konsultacji. Nie pozwala to przypisywać ustaleniom konsultacyjnym reprezentatywności dla całej społeczności gminy.

Możliwość szczegółowej oceny przewidywanej efektywności zależy od stopnia określenia zakresu przedsięwzięć, nakładów i efektów. Strategiczny charakter dokumentu ogranicza zasadność wykonywania pełnych analiz kosztów i korzyści dla wszystkich kierunków działań. Ocena koncentruje się zatem na racjonalności przyjętych rozwiązań i mechanizmach podejmowania decyzji, natomiast szczegółowe porównanie wariantów inwestycyjnych wymaga analiz na etapie przygotowania konkretnych przedsięwzięć.

Interpretacja danych diagnostycznych uwzględnia okres ich pochodzenia, dostępność i porównywalność. W przypadku zjawisk o zmiennej dynamice znaczenie ma możliwość aktualizowania rozpoznania w toku wdrażania Strategii. Dane historyczne stanowią podstawę identyfikacji tendencji, ale nie przesądzają o ich utrzymaniu w całym okresie realizacji.

Przy ocenie zmian wynikających z konsultacji i opiniowania uwzględnia się chronologię prac oraz treść odpowiednich zapisów Strategii. Informacja o uwzględnieniu uwagi wymaga zestawienia z zakresem wprowadzonej korekty. Jeżeli pełne potwierdzenie zmiany nie jest możliwe, okoliczność ta ogranicza zakres danego wniosku.

W odniesieniu do kwestii środowiskowych ewaluacja koncentruje się na spójności założeń rozwojowych z ustaleniami prognozy i opiniowania. Nie obejmuje samodzielnych badań przyrodniczych ani szczegółowej oceny dopuszczalności lokalizacji poszczególnych inwestycji. Rozstrzygnięcia te zależą od parametrów przedsięwzięć i analiz prowadzonych na kolejnych etapach ich przygotowania.

Wskazane ograniczenia wyznaczają zakres interpretacji wyników. Pozwalają odróżnić ocenę jakości planowania strategicznego od szczegółowej weryfikacji projektów wykonawczych oraz od późniejszej oceny faktycznie osiągniętych rezultatów.

3. Ocena trafności założeń strategicznych

3.1. Przydatność diagnozy do projektowania rozwoju gminy

Diagnoza sytuacji gminy Bliżyn stanowi zasadniczo odpowiednią podstawę do określenia kierunków lokalnej polityki rozwoju. Jej zakres obejmuje zagadnienia istotne dla funkcjonowania samorządu i jakości życia mieszkańców, w tym demografię, finanse publiczne, edukację, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, kulturę, przedsiębiorczość, rynek pracy, mieszkalnictwo, infrastrukturę techniczną oraz zasoby środowiskowe. Takie ujęcie umożliwia rozpoznanie zarówno potrzeb wymagających interwencji, jak i potencjałów, na których można oprzeć rozwój gminy.

Pozytywnie należy ocenić zastosowanie analizy zmian w czasie oraz porównań z gminami sąsiednimi. Ujęcie dynamiczne pozwala odróżnić utrwalone tendencje od pojedynczych wahań, natomiast

odniesienie do otoczenia umożliwia ocenę, w jakim stopniu zidentyfikowane zjawiska mają charakter lokalny, a w jakim wpisują się w szersze procesy. Grupa porównawcza obejmuje jednak jednostki o zróżnicowanym charakterze, dlatego zestawienia te są przede wszystkim użyteczne do rozpoznania kontekstu funkcjonalnego Bliżyna. Nie wszystkie różnice pomiędzy gminami można bezpośrednio interpretować jako przewagę lub deficyt rozwojowy.

Szczególne znaczenie dla projektowania interwencji ma rozpoznanie sytuacji demograficznej. W diagnozie wskazano spadek liczby mieszkańców według danych GUS z 8 360 osób w 2014 roku do 7 445 osób w 2023 roku. Jednocześnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 20,9% do 26,3%. Ustalenia te uzasadniają potrzebę równoległego prowadzenia działań poprawiających atrakcyjność zamieszkania oraz dostosowujących usługi publiczne do starzenia się społeczności. Ważne jest również przedstawienie odrębnie danych statystycznych i ewidencyjnych, co zwraca uwagę na konieczność zachowania porównywalności informacji wykorzystywanych w planowaniu.

Diagnoza wiąże przemiany demograficzne z funkcjonowaniem edukacji, zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze i zdrowotne oraz możliwościami finansowania zadań publicznych. Dzięki temu spadek liczby mieszkańców nie jest traktowany wyłącznie jako zjawisko statystyczne. Zostaje przedstawiony jako proces wpływający na organizację usług, wykorzystanie infrastruktury oraz przyszłe obciążenia budżetu gminy. Takie podejście zwiększa przydatność diagnozy dla podejmowania decyzji strategicznych.

W części gospodarczej trafnie rozpoznano znaczenie niewielkich przedsiębiorstw, ograniczenia lokalnego rynku pracy oraz powiązania mieszkańców z ośrodkami zatrudnienia poza gminą. Zidentyfikowano również możliwości związane z terenami inwestycyjnymi, zasobami leśnymi, turystyką i lokalnym dziedzictwem. Uzasadnia to zróżnicowanie interwencji gospodarczej: wspieranie istniejących przedsiębiorców, tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwijanie działalności wykorzystujących specyfikę Bliżyna.

Istotną wartością diagnozy jest także powiązanie układu osadniczego z kosztami i dostępnością infrastruktury. Rozproszona i liniowa zabudowa została wskazana jako uwarunkowanie wpływające na organizację transportu, rozwój sieci technicznych oraz dostęp do usług. Jest to właściwy punkt wyjścia do oceny zasadności inwestycji i ich przestrzennego rozmieszczenia.

Zakres diagnozy umożliwia zatem uzasadnienie głównych kierunków Strategii. Nie stanowi jednak samodzielnej podstawy do określenia optymalnej skali każdego przedsięwzięcia. Decyzje dotyczące rozbudowy obiektów, nowych usług lub rozszerzania sieci infrastrukturalnych wymagają dalszego rozpoznania zapotrzebowania, kosztów i warunków lokalizacyjnych.

Przydatność diagnozy do projektowania rozwoju gminy oceniono pozytywnie. Zawiera ona rozpoznanie zasadniczych procesów i potencjałów, pozwalające uzasadnić wybór obszarów interwencji. Jej wykorzystanie przy przygotowaniu konkretnych przedsięwzięć powinno być uzupełniane aktualnymi informacjami dotyczącymi odbiorców i warunków realizacji.

3.2. Zgodność wniosków diagnostycznych i analizy SWOT z rozpoznanymi uwarunkowaniami

Wnioski diagnostyczne zamieszczone w Strategii zachowują zasadniczą zgodność z problemami i potencjałami przedstawionymi w diagnozie. Obejmują przemiany demograficzne, dostępność usług społecznych, warunki funkcjonowania gospodarki, potrzeby infrastrukturalne, strukturę przestrzenną oraz znaczenie środowiska przyrodniczego. Wyodrębnienie uwarunkowań finansowych dodatkowo wskazuje, że realizacja zamierzeń rozwojowych wymaga uwzględnienia możliwości samorządu.

Pozytywnie należy ocenić przejście od opisu zjawisk do wskazania ich konsekwencji. Przykładowo starzenie się mieszkańców powiązane z potrzebą rozwijania usług środowiskowych i poprawy dostępności, a ograniczoną liczbę miejsc pracy z dojazdami do ośrodków zewnętrznych i migracjami. Z kolei wysoką lesistość i zasoby dziedzictwa powiązane z możliwością rozwoju turystyki, rekreacji i edukacji. Wnioski pełnią dzięki temu funkcję pomostu między diagnozą a częścią programową.

Analiza SWOT porządkuje najważniejsze czynniki rozwojowe. Wśród mocnych stron wskazuje m.in. walory przyrodnicze i krajobrazowe, dziedzictwo rzemieślnicze, aktywność organizacji społecznych, istniejącą infrastrukturę oraz tereny inwestycyjne. Wśród słabych stron uwzględnia depopulację, starzenie się mieszkańców, braki kanalizacyjne, problemy transportu publicznego, stan części infrastruktury, ograniczenia rynku pracy i niewystarczające zaplecze turystyczne. Zakres ten odpowiada zasadniczym ustaleniom diagnozy.

Jednoczesne wskazanie określonego zasobu jako mocnej strony i związanych z nim potrzeb jako słabej strony nie musi oznaczać sprzeczności. Wysoki stopień wyposażenia w infrastrukturę może współwystępować z potrzebą jej modernizacji. Podobnie obecność drogi krajowej i kolei nie przesądza o dostępności połączeń dla mieszkańców wszystkich miejscowości.

W odniesieniu do ochrony przyrody trafne jest równoczesne uwzględnienie jej znaczenia dla atrakcyjności gminy i warunków realizacji inwestycji. Wysokie walory środowiskowe stanowią zasób rozwojowy, którego wykorzystanie wymaga odpowiedniego doboru lokalizacji i sposobu prowadzenia działań. Zapis o barierach prawnych warto więc interpretować i formułować jako ryzyko niedostosowania zamierzeń do wymogów ochrony, a nie jako negatywną ocenę samego istnienia obszarów chronionych.

Zgodność wniosków diagnostycznych i analizy SWOT oceniono pozytywnie z rekomendacjami usprawniającymi. Zasadniczy obraz uwarunkowań gminy jest zachowany, a wskazane doprecyzowania służą zwiększeniu jednoznaczności i poprawności prezentacji.

3.3. Adekwatność misji i wizji rozwoju

Misja i wizja Gminy Bliżyn są adekwatne do głównych uwarunkowań rozwojowych oraz przyjętego horyzontu Strategii. Łączą poprawę jakości życia z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i kulturowych, rozwojem gospodarczym oraz wzmacnianiem wspólnoty lokalnej. Taki kierunek odpowiada charakterowi gminy, której możliwości rozwoju wynikają zarówno z relacji z otoczeniem, jak i z własnych zasobów.

Misja wskazuje na aktywność i solidarność mieszkańców, przywiązanie do historii i przyrody oraz odpowiedzialność samorządu za tworzenie bezpiecznych i przyjaznych warunków życia. Uwzględnia komunikację, usługi publiczne, edukację, kulturę, przedsiębiorczość i turystykę. Są to obszary znajdujące uzasadnienie we wnioskach diagnostycznych, dlatego treść misji pozostaje związana z rzeczywistymi wyzwaniami gminy.

Wizja przedstawia Bliżyn w 2035 roku jako gminę nowoczesną, zieloną i otwartą, atrakcyjną do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku. Szczególnie trafne jest połączenie tych funkcji. Rozwój mieszkaniowy wymaga odpowiednich usług i dostępności transportowej, rozwój gospodarczy tworzy możliwości zatrudnienia, a zachowanie walorów środowiskowych wpływa na jakość życia i atrakcyjność rekreacyjną. Wizja obejmuje zatem wzajemnie powiązane podstawy rozwoju.

Lokalny charakter misji i wizji wynika przede wszystkim z odwołania do przyrody, dziedzictwa i tradycji. Choć część użytych sformułowań ma charakter ogólny, ich rozwinięcie w kierunkach dotyczących

turystyki, garncarstwa w Rędocinie, rekreacji przy zalewie i aktywności lokalnych organizacji nadaje przyjętej koncepcji odniesienie do specyfiki Bliżyna.

Misja i wizja prawidłowo pełnią odmienne funkcje: misja określa wartości i sposób działania wspólnoty samorządowej, natomiast wizja opisuje pożądaną stan przyszły. Ich częściowe podobieństwo tematyczne jest uzasadnione, ponieważ dotyczą tego samego modelu rozwoju. Nie ma potrzeby obciążania tych deklaracji szczegółowymi miernikami, które powinny być powiązane z celami i systemem monitoringu.

Ostrożności wymaga natomiast interpretacja towarzyszącego części programowej założenia, że działania mają doprowadzić do odwrócenia niekorzystnych trendów demograficznych. Strategia może ograniczać czynniki skłaniające do wyjazdu i poprawiać atrakcyjność osiedleńczą, jednak zmiany liczby i struktury mieszkańców zależą również od procesów ponadlokalnych. Trafniejsze jest traktowanie ograniczania odpływu ludności i dostosowania gminy do przemian demograficznych jako równorzędnych kierunków działania.

Adekwatność misji i wizji oceniono pozytywnie. Nie stwierdzono potrzeby zmiany ich zasadniczej treści. Rekomendowane doprecyzowanie dotyczy opisu oczekiwanego wpływu Strategii na demografię, a nie przyjętego obrazu rozwoju gminy.

3.4. Trafność celów i kierunków działań

Układ pięciu celów strategicznych obejmuje główne obszary wymagające interwencji i odpowiada zasadniczym ustaleniom diagnozy. Łączy poprawę infrastruktury z rozwojem usług, aktywności gospodarczej, ochroną środowiska i podnoszeniem sprawności administracji. W rezultacie Strategia uwzględnia zarówno materialne warunki funkcjonowania gminy, jak i potrzeby mieszkańców oraz zdolność samorządu do organizacji działań. Najważniejsze powiązania między uwarunkowaniami a interwencją przedstawiono w poniższej tabeli.

Uwarunkowanie wynikające z diagnozy	Odpowiedź w Strategii	Ocena trafności i uzasadnienie
Potrzeba poprawy stanu dróg i bezpieczeństwa pieszych	Cel 1.1, w szczególności modernizacja dróg, budowa chodników i bezpiecznych przejść	Odpowiedź trafna. Działania odnoszą się bezpośrednio do rozpoznanych braków infrastruktury i warunków codziennego przemieszczania się.
Braki kanalizacyjne i potrzeby modernizacji wodociągów	Działania 1.2.1 i 1.2.2	Kierunek trafny. Zakres rozbudowy sieci kanalizacyjnej wymaga dostosowania do układu zabudowy, kosztów i warunków technicznych.
Ograniczona dostępność transportu dla części mieszkańców	Cel 1.4 oraz modernizacja infrastruktury przystankowej w działaniu 1.3.2	Odpowiedź trafna. Rozwój usług przewozowych uzupełnia inwestycje infrastrukturalne i może poprawiać dostęp do pracy oraz usług.

Zmiany liczby uczniów, potrzeba poprawy jakości edukacji i wsparcia młodzieży	Cel 2.1, obejmujący wyposażenie szkół, ofertę dodatkową, wsparcie psychologiczne i analizę funkcjonowania oświaty	Odpowiedź zasadniczo trafna. Rozbudowę bazy należy powiązać z analizą przyszłego zapotrzebowania i sposobu wykorzystania obiektów.
Starzenie się mieszkańców i potrzeby opiekuńcze	Działanie 2.2.4 oraz cel 2.3, w tym usługi rehabilitacyjne i opiekuńcze	Odpowiedź trafna. Uwzględnia aktywizację seniorów oraz dostęp do usług wspierających codzienne funkcjonowanie.
Bariery ograniczające udział osób z niepełnosprawnościami	Działania 2.1.1, 2.3.5 i 2.3.6	Odpowiedź trafna. Dostępność została uwzględniona w edukacji, budynkach publicznych i przestrzeni gminy.
Potrzeba integracji mieszkańców i wykorzystania aktywności organizacji lokalnych	Cel 2.2 oraz działanie 5.2.2 dotyczące funduszu sołectkiego	Odpowiedź trafna. Łączy miejsca aktywności, ofertę społeczną i wsparcie oddolnych inicjatyw.
Ograniczenia lokalnego rynku pracy i warunków przedsiębiorczości	Cel 3.1: promocja terenów, wsparcie przedsiębiorców, aktywizacja bezrobotnych i partnerstwa	Odpowiedź trafna na poziomie kierunkowym. Efekty zależą również od atrakcyjności oferty inwestycyjnej i decyzji podmiotów gospodarczych.
Potencjał przyrodniczy, kulturowy i rekreacyjny przy ograniczonej ofercie turystycznej	Cel 3.2 oraz zagospodarowanie terenów przy zalewie w działaniu 4.3.1	Odpowiedź trafna. Łączy promocję z rozwojem oferty i infrastruktury; wymaga zachowania zgodności z uwarunkowaniami przyrodniczymi.
Potrzeby gospodarki odpadami, poprawy efektywności energetycznej i adaptacji klimatycznej	Cele 4.1 i 4.2	Odpowiedź trafna. Obejmuje gospodarkę odpadami, retencję, promowanie modernizacji energetycznej i edukację.
Potrzeba poprawy dostępności i sprawności obsługi publicznej	Cele 5.1 i 5.2	Odpowiedź zasadniczo trafna. Rozwój usług cyfrowych połączono z kompetencjami i bezpieczeństwem; szczegółowy zakres wymaga rozpoznania potrzeb użytkowników.

Trafność interwencji infrastrukturalnej i komunikacyjnej

Cel strategiczny 1 stanowi bezpośrednią odpowiedź na potrzeby wynikające ze stanu infrastruktury i rozproszonego układu osadniczego. Na szczególnie pozytywną ocenę zasługuje uwzględnienie

zarówno dróg i bezpieczeństwa ruchu, jak i publicznego transportu zbiorowego. Sama modernizacja infrastruktury drogowej nie zapewni bowiem mobilności osobom, które nie korzystają z samochodu. Wyodrębnienie celu przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu odpowiada sytuacji seniorów, młodzieży i osób o ograniczonej samodzielności transportowej.

Rozwój i modernizacja wodociągów są uzasadnione potrzebą utrzymania jakości i niezawodności usług. Wysoki poziom wyposażenia gminy w sieć nie eliminuje potrzeb odtworzeniowych. Trafna jest również interwencja w zakresie gospodarki ściekowej, jednak sformułowanie „Skanalizowanie całej gminy” wymaga doprecyzowania. Diagnoza wskazuje na rozproszenie zabudowy, które może ograniczać zasadność budowy sieci w części lokalizacji. Należy zatem odróżnić cel zapewnienia właściwego zagospodarowania ścieków na całym obszarze od założenia powszechnego zastosowania jednego rozwiązania technicznego.

Zasadność wspierania rozbudowy sieci gazowej należy rozpatrywać w odniesieniu do zapotrzebowania mieszkańców, możliwości operatora i dostępnych alternatyw energetycznych. Sam fakt nieobjęcia części miejscowości siecią nie przesądza jeszcze o pierwszeństwie takiej inwestycji. Ujęcie działania jako wsparcia rozbudowy pozostawia przestrzeń do dalszej oceny jego zakresu.

Trafność interwencji społecznej i edukacyjnej

Cel strategiczny 2 odpowiada najważniejszym wyzwaniom społecznym gminy Bliżyn. Uwzględnia edukację, aktywizację, integrację międzypokoleniową, zdrowie, opiekę i dostępność. Szczególnie istotne jest połączenie infrastruktury z ofertą usług: Strategia przewiduje nie tylko modernizację obiektów, ale także programy edukacyjne, pomoc psychologiczno-pedagogiczną i działania skierowane do seniorów.

W obszarze oświaty zasadne jest uwzględnienie analizy funkcjonowania szkół w kontekście zmian demograficznych. Wymaga jednak dopracowania relacja czasowa pomiędzy tą analizą, zaplanowaną na 2030 rok, a rozbudową bazy edukacyjnej przewidzianą w całym okresie realizacji. Dla zachowania trafności inwestycji rozpoznanie przyszłej liczby użytkowników i organizacji sieci placówek powinno poprzedzać decyzje o istotnym zwiększeniu powierzchni obiektów. Nie podważa to zasadności poprawy warunków edukacji, lecz wskazuje warunek doboru skali i lokalizacji przedsięwzięć.

Wnioski diagnostyczne wskazują również na potrzeby związane z opieką nad dziećmi do lat 3. Polityka gminy w tym zakresie będzie zależna od aktualnych danych demograficznych, w szczególności liczby urodzeń, liczebności najmłodszych roczników oraz przewidywanych zmian liczby dzieci. Dane te, rozpatrywane łącznie z dostępnością istniejących miejsc opieki i zapotrzebowaniem zgłaszanym przez rodziców, będą podstawą określania skali i form wsparcia. Takie podejście pozwoli dostosowywać ofertę do rzeczywistych potrzeb młodych rodzin, wspierając godzenie obowiązków opiekuńczych z aktywnością zawodową.

Rozszerzanie usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych jest trafne wobec zmian struktury wieku. Utworzenie Centrum Usług Społecznych może służyć integracji wsparcia, ale o trafności tego rozwiązania przesądzać będzie zakres dostępnych usług i korzyści dla mieszkańców. Sama zmiana formy organizacyjnej nie stanowi jeszcze rezultatu społecznego.

Trafność interwencji gospodarczej i turystycznej

Cel strategiczny 3 właściwie łączy wspieranie przedsiębiorczości z aktywizacją zawodową i wykorzystaniem lokalnych zasobów. Pozytywnie należy ocenić uwzględnienie istniejących przedsiębiorców oraz ekonomii społecznej obok promocji terenów inwestycyjnych. Odpowiada to zróżnicowanym możliwościom tworzenia zatrudnienia i ogranicza zależność koncepcji rozwoju od

pozyskania pojedynczego inwestora. Promocja terenów jest uzasadniona ich obecnością, lecz diagnozowany brak oczekiwanych efektów inwestycyjnych wskazuje na potrzebę rozpoznania przyczyn. Mogą one dotyczyć nie tylko rozpoznawalności oferty, ale również jej parametrów, dostępności infrastruktury lub warunków prowadzenia działalności. Trafność szczegółowych działań promocyjnych powinna więc wynikać z oceny rzeczywistych barier zainteresowania inwestorów.

Rozwój turystyki jest uzasadniony walorami przyrodniczymi, dziedzictwem rzemieślniczym i możliwościami rekreacji. Działania dotyczące marki, szlaków, agroturystyki i garncarstwa w Rędocinie nadają interwencji lokalny charakter. Trafne jest powiązanie promocji z rozwijaniem oferty, ponieważ zwiększenie rozpoznawalności gminy wymaga równoległego zapewnienia możliwości korzystania z jej zasobów.

Rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych należy traktować jako kierunek uzupełniający, dostosowany do zainteresowania lokalnych podmiotów. Diagnoza ograniczeń rolnictwa nie uzasadnia oczekiwania, że stanie się ono główną podstawą gospodarki gminy. Podobnie inwestycje w infrastrukturę turystyczną wymagają dostosowania skali do popytu i warunków ochrony przyrody.

Trafność interwencji środowiskowej

Cel strategiczny 4 odpowiada znaczeniu zasobów przyrodniczych dla Bliżyna oraz potrzebom gospodarki komunalnej. Rozwój selektywnej zbiórki odpadów, modernizacja PSZOK, usuwanie azbestu i wspieranie retencji odnoszą się do konkretnych obszarów oddziaływania samorządu. Działania edukacyjne mogą uzupełniać rozwiązania infrastrukturalne i organizacyjne.

W zakresie energii i adaptacji do zmian klimatu matryca kładzie znaczny nacisk na promocję i edukację. Kierunek ten jest trafny jako forma oddziaływania na decyzje mieszkańców. Należy jednak zachować rozróżnienie między przeprowadzeniem kampanii a uzyskaniem zmiany, np. modernizacją budynku lub wdrożeniem retencji. Ocena wystarczalności instrumentów i pomiaru ich rezultatów wymaga dalszej analizy w ramach kryterium skuteczności.

Zagospodarowanie terenów przy zalewie odpowiada potrzebom rekreacyjnym i wykorzystuje istniejący zasób. Trafność tego kierunku zależy od zachowania funkcji środowiskowych i odpowiedniego charakteru zagospodarowania. Pozytywna ocena potrzeby rozwoju rekreacji nie przesądza o dopuszczalności każdego wariantu inwestycyjnego.

Trafność interwencji dotyczącej administracji publicznej

Cel strategiczny 5 pełni funkcję wspierającą realizację pozostałych celów. Rozwój e-usług, elektronicznego obiegu dokumentów, cyberbezpieczeństwa i kompetencji pracowników może poprawiać organizację pracy oraz dostępność obsługi. Połączenie cyfryzacji ze szkoleniami dla mieszkańców jest zasadne wobec zróżnicowanych umiejętności użytkowników. Uzasadnienie tego celu ma bardziej przekrojowy charakter niż w przypadku interwencji demograficznej lub infrastrukturalnej. Szczegółowy zakres cyfryzacji powinien wynikać z rozpoznania najczęściej załatwianych spraw, barier użytkowników i potrzeb jednostek organizacyjnych. W warunkach starzenia się mieszkańców rozwój kanałów elektronicznych powinien uzupełniać dostępne formy bezpośredniej obsługi.

Wspieranie inicjatyw poprzez fundusz sołecki odpowiada potrzebie angażowania mieszkańców i uwzględniania lokalnego zróżnicowania. Natomiast zachęcanie do meldowania się w gminie należy traktować przede wszystkim jako działanie dotyczące ewidencji mieszkańców. Z punktu widzenia finansów Gminy istotne jest również prawidłowe wskazywanie przez mieszkańców gminy Bliżyn jako miejsca zamieszkania dla celów podatkowych, ponieważ dochody związane z udziałem jednostki samorządu terytorialnego w podatku dochodowym od osób fizycznych pozostają powiązane

z dochodami jej mieszkańców. Samo zameldowanie nie jest warunkiem rozliczania podatku na rzecz danej Gminy, może jednak sprzyjać uporządkowaniu danych dotyczących miejsca zamieszkania i zwiększać świadomość mieszkańców, że ich rozliczenia podatkowe mają znaczenie dla możliwości finansowania lokalnych usług i inwestycji. Zmiana liczby zameldowań nie jest sama w sobie dowodem poprawy atrakcyjności osiedleńczej ani napływu nowych mieszkańców.

Podsumowanie oceny trafności

Trafność celów i kierunków działań oceniono pozytywnie z rekomendacjami usprawniającymi. Główna struktura interwencji odpowiada rozpoznanym potrzebom i potencjałom Bliżyna. Nie zidentyfikowano podstaw do zasadniczej zmiany pięciu celów strategicznych. Na etapie wdrażania Strategii istotne znaczenie będzie miało dostosowanie rozwiązań kanalizacyjnych do warunków przestrzennych i technicznych oraz skali inwestycji oświatowych i oferty opieki nad dziećmi do lat 3 do aktualnych danych demograficznych i potrzeb mieszkańców. Oczekiwany wpływ działań na sytuację ludnościową należy rozpatrywać z uwzględnieniem szerszych procesów społecznych i gospodarczych, pozostających częściowo poza wpływem samorządu. Uwarunkowania te wyznaczają kontekst realizacji przyjętej koncepcji rozwoju i podejmowania szczegółowych decyzji wykonawczych.

4. Ocena spójności wewnętrznej i logiki interwencji

4.1. Powiązania między diagnozą, SWOT, wizją i celami

Spójność wewnętrzna Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 została oceniona poprzez analizę powiązań pomiędzy rozpoznanymi uwarunkowaniami, przyjętą wizją rozwoju oraz celami i kierunkami działań. Istotą badania było ustalenie, czy poszczególne części dokumentu tworzą uporządkowaną koncepcję interwencji i czy wybór działań wynika z wcześniejszych ustaleń diagnostycznych.

Układ Strategii zachowuje logiczną kolejność projektowania rozwoju. Wnioski z diagnozy wskazują najważniejsze potrzeby i potencjały gminy, analiza SWOT porządkuje czynniki wpływające na jej przyszłość, a misja i wizja określają wartości oraz pożądany kierunek zmian. Cele strategiczne i operacyjne rozwijają te założenia, natomiast kierunki działań wskazują obszary aktywności samorządu i jego partnerów. Głównym zagadnieniem łączącym część diagnostyczną i programową jest poprawa warunków życia w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych. Diagnoza wskazuje na ubytek ludności, starzenie się mieszkańców i odpływ osób młodych. W części poświęconej projektowaniu strategicznemu odpływ młodych mieszkańców został przedstawiony jako problem powiązany z dostępnością zatrudnienia i możliwościami edukacyjnymi. Odpowiedź Strategii obejmuje rozwój usług publicznych, infrastruktury, przedsiębiorczości i oferty spędzania czasu wolnego. Powiązanie to jest czytelne: poprawa warunków codziennego funkcjonowania ma sprzyjać pozostawaniu w gminie i zwiększać jej atrakcyjność osiedleńczą. Równocześnie działania na rzecz seniorów, dostępności i usług opiekuńczych stanowią odpowiedź na już zachodzące przemiany. Strategia łączy zatem oddziaływanie na czynniki wpływające na decyzje mieszkańców z dostosowaniem usług do zmieniającej się struktury społeczności. Drugim istotnym powiązaniem jest wykorzystanie walorów przyrodniczych i dziedzictwa lokalnego. Zasoby te zostały rozpoznane w diagnozie, wskazane w SWOT i uwzględnione w wizji zielonej gminy, atrakcyjnej do zamieszkania i wypoczynku. Ich rozwinięciem są działania dotyczące turystyki, rekreacji, promocji dziedzictwa oraz ochrony środowiska. Zachowana została tym samym ciągłość między identyfikacją potencjału a sposobem jego wykorzystania. Trzeci obszar dotyczy infrastruktury i dostępności. Rozpoznane braki kanalizacyjne, potrzeby modernizacji wodociągów, problemy

bezpieczeństwa drogowego i transportu publicznego znajdują odpowiedź w celu strategicznym 1. Jednocześnie poprawa dostępności stanowi warunek korzystania z usług społecznych oraz uczestnictwa w rynku pracy, co łączy ten cel z pozostałymi obszarami Strategii.

Ustalenie diagnostyczne lub czynnik SWOT	Odniesienie w wizji i misji	Rozwinięcie w celach Strategii
Depopulacja, starzenie się mieszkańców i odpływ osób młodych	Wysoka jakość życia i atrakcyjność zamieszkania	Rozwój usług, edukacji, transportu, przedsiębiorczości i aktywności społecznej
Potrzeby infrastrukturalne i ograniczenia mobilności	Gmina bezpieczna, dobrze skomunikowana i wyposażona w infrastrukturę	Cele 1.1–1.4 dotyczące dróg, infrastruktury technicznej, bezpieczeństwa i transportu
Ograniczenia lokalnego rynku pracy	Wspieranie przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej	Cel 3.1 dotyczący inwestorów, przedsiębiorców, aktywizacji zawodowej i partnerstw
Walory przyrodnicze, zalew i dziedzictwo rzemieślnicze	Zielona gmina wykorzystująca przyrodę i lokalne dziedzictwo	Cel 3.2 oraz cele 4.2 i 4.3 dotyczące turystyki, środowiska i rekreacji
Potencjał organizacji społecznych i potrzeba integracji	Aktywna i solidarna wspólnota	Cel 2.2 oraz działania dotyczące współpracy i funduszu sołeckiego
Potrzeba dostępnych i sprawnie świadczonych usług	Nowoczesne usługi publiczne	Cel 5.1 dotyczący cyfryzacji oraz cel 5.2 dotyczący zarządzania gminą

Przedstawiona w Strategii analiza problemów koncentruje się na wybranym mechanizmie związanym z odpływem młodych osób. Nie wyczerpuje wszystkich zależności demograficznych, ale odczytywana łącznie z diagnozą i celami porządkuje istotny fragment koncepcji rozwoju. Pełna logika dokumentu obejmuje szerszy zakres potrzeb, w tym sytuację osób starszych, ochronę środowiska i utrzymanie infrastruktury. Powiązania pomiędzy diagnozą, SWOT, wizją i celami oceniono pozytywnie. Główne kierunki interwencji mają uzasadnienie we wcześniejszych częściach dokumentu, a wizja znajduje rozwinięcie w przyjętej strukturze celów.

4.2. Komplementarność celów i kierunków działań

Cele Strategii obejmują odrębne obszary aktywności samorządu, ale ich znaczenie wykracza poza przypisane im dziedziny. Rozwój infrastruktury wpływa na dostępność usług i warunki prowadzenia działalności gospodarczej, działania społeczne wzmacniają zdolność mieszkańców do uczestnictwa w rozwoju, a ochrona środowiska służy utrzymaniu zasobów istotnych dla jakości życia i turystyki. Administracja publiczna zapewnia natomiast organizacyjne wsparcie całej interwencji. Szczególnie czytelna jest komplementarność transportu i usług społecznych. Rozwój opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji i oferty kulturalnej będzie miał większe znaczenie dla mieszkańców, jeżeli towarzyszyć mu będzie możliwość dotarcia do miejsc świadczenia usług. Działania dotyczące transportu zbiorowego, przystanków, chodników i dostępności przestrzeni publicznej tworzą warunki korzystania z oferty rozwijanej w ramach celu strategicznego 2. Podobna relacja występuje między infrastrukturą a rozwojem gospodarczym. Modernizacja sieci technicznych i poprawa dostępności komunikacyjnej

mogą zwiększać użyteczność terenów inwestycyjnych oraz ułatwiać funkcjonowanie przedsiębiorstw. Z kolei aktywizacja zawodowa i podnoszenie kompetencji mieszkańców uzupełniają działania skierowane do inwestorów i przedsiębiorców. Istotne powiązanie zachodzi również między turystyką, kulturą i środowiskiem. Rozwój marki turystycznej, promocja dziedzictwa, infrastruktura piesza i rowerowa oraz działania związane z garncarstwem w Rędocinie tworzą możliwość budowania oferty opartej na zasobach lokalnych. Ochrona krajobrazu i przyrody służy zachowaniu cech, od których zależy atrakcyjność tej oferty.

Powiązane obszary	Mechanizm wzajemnego wsparcia	Znaczenie dla realizacji Strategii
Transport i usługi społeczne	Połączenia komunikacyjne i dostępna przestrzeń ułatwiają korzystanie z edukacji, opieki, kultury i rehabilitacji	Zwiększenie rzeczywistej dostępności usług, szczególnie dla osób bez samochodu
Infrastruktura techniczna i gospodarka	Sprawne sieci oraz dostępność transportowa poprawiają warunki prowadzenia działalności	Wzmocnienie użyteczności oferty inwestycyjnej i warunków funkcjonowania przedsiębiorstw
Edukacja i rynek pracy	Rozwój kompetencji i wsparcie mieszkańców uzupełniają działania gospodarcze	Zwiększenie możliwości uczestnictwa w rynku pracy
Turystyka, dziedzictwo i środowisko	Zachowane zasoby przyrodnicze i kulturowe stanowią podstawę oferty turystycznej	Rozwój lokalnych usług przy utrzymaniu atrakcyjności gminy
Infrastruktura społeczna i aktywność mieszkańców	Świetlice, obiekty sportowe i miejsca spotkań zapewniają przestrzeń dla działań organizacji i grup lokalnych	Lepsze wykorzystanie obiektów oraz rozwój integracji
Cyfryzacja i dostępność usług	E-usługi umożliwiają załatwianie części spraw bez dojazdu, a szkolenia wspierają korzystanie z tych rozwiązań	Ograniczenie części barier przestrzennych i organizacyjnych
Kompetencje administracji i realizacja inwestycji	Sprawna organizacja pracy wspiera przygotowanie projektów, współpracę i pozyskiwanie finansowania	Wzmocnienie zdolności do realizacji wszystkich celów

Występowanie podobnych zagadnień w różnych częściach dokumentu jest w większości uzasadnione ich wielofunkcyjnym charakterem. Infrastruktura rowerowa może służyć turystyce, rekreacji i codziennej mobilności. Ochrona zabytków łączy zachowanie dziedzictwa z estetyką przestrzeni i ofertą turystyczną, a rozwój sportu wspiera edukację, profilaktykę zdrowotną i integrację mieszkańców. Takie powiązania nie oznaczają konieczności wielokrotnej realizacji tego samego przedsięwzięcia. Na etapie wdrażania jeden projekt może wspierać kilka celów, przy zachowaniu jednoznacznego określenia jego zakresu i odpowiedzialności. Ma to znaczenie również dla raportowania, ponieważ wielokierunkowy wpływ projektu jest odrębny od liczby wykonanych inwestycji i poniesionych nakładów.

Realizacja części celów wiąże się z godzeniem różnych potrzeb. Dotyczy to zwłaszcza rozwoju turystyki i ochrony przyrody, rozbudowy infrastruktury i racjonalizacji jej kosztów oraz zwiększania dostępności usług przy zmieniającej się liczbie użytkowników. Są to zależności właściwe dla zintegrowanej polityki

rozwoju. Ich praktyczne rozstrzygnięcie będzie następować przez dobór lokalizacji, skali, technologii i kolejności przedsięwzięć.

Komplementarność celów i kierunków działań oceniono pozytywnie. Dokument tworzy warunki do wzajemnego wzmocnienia efektów poszczególnych interwencji. Wykorzystanie tych powiązań będzie zależało od koordynacji projektów i współpracy ich realizatorów.

4.3. Powiązanie działań z oczekiwanymi rezultatami

Logika interwencji Strategii opiera się na założeniu, że realizacja określonych działań poprawi warunki funkcjonowania mieszkańców i podmiotów działających w gminie, a następnie przyczyni się do osiągania celów rozwojowych. Ocena tego powiązania wymaga rozróżnienia pomiędzy wykonaniem przedsięwzięcia, zmianą odczuwaną przez jego odbiorców oraz szerszym oddziaływaniem na sytuację gminy.

W odniesieniu do infrastruktury zależności te są stosunkowo bezpośrednie. Modernizacja wodociągu może poprawić niezawodność dostaw, budowa chodnika zwiększyć bezpieczeństwo przemieszczania się, a dostosowanie obiektu ograniczyć bariery w korzystaniu z usług. W działaniach gospodarczych, edukacyjnych i promocyjnych rezultaty zależą w większym stopniu od reakcji odbiorców i uwarunkowań zewnętrznych. Przeprowadzenie szkolenia lub kampanii tworzy możliwość zmiany, ale jej wystąpienie wymaga wykorzystania zdobytej wiedzy lub podjęcia dalszych decyzji.

Poniższa tabela przedstawia odtworzoną na potrzeby ewaluacji logikę wybranych interwencji. Wskazane rezultaty opisują mechanizm oczekiwanego wpływu działań; nie stanowią dodatkowego katalogu zobowiązań ani wskaźników Strategii.

Kierunek działania	Bezpośredni efekt realizacji	Oczekiwany rezultat dla odbiorców	Główne uwarunkowanie uzyskania rezultatu
Modernizacja sieci wodociągowej	Odnowione odcinki i urządzenia sieci	Większa niezawodność usług	Dobór zakresu prac do stanu technicznego i miejsc występowania problemów
Rozwój transportu zbiorowego	Dostępne połączenia i kursy	Łatwiejszy dojazd do pracy i usług	Dostosowanie tras, godzin i warunków korzystania do potrzeb mieszkańców
Doposażenie szkół i zajęcia dodatkowe	Wyposażenie oraz dostępna oferta edukacyjna	Lepsze warunki rozwijania wiedzy i umiejętności	Wykorzystanie wyposażenia i dopasowanie zajęć do potrzeb uczniów
Rozszerzenie usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych	Większa lub bardziej zróżnicowana oferta wsparcia	Poprawa codziennego funkcjonowania odbiorców i wsparcie ich rodzin	Dostępność personelu, ciągłość usług i właściwe rozpoznanie potrzeb
Promocja terenów inwestycyjnych	Upowszechniona oferta gminy	Zainteresowanie lokalizacją działalności	Parametry terenów, warunki inwestowania i

			popyt ze strony przedsiębiorców
Rozwój infrastruktury turystycznej	Szlaki, punkty obsługi i miejsca rekreacji	Większa możliwość korzystania z oferty gminy	Powiązanie infrastruktury z usługami, informacją i utrzymaniem obiektów
Promowanie retencji i modernizacji energetycznej	Dotarcie do mieszkańców z informacją i wiedzą	Podjęmowanie działań ograniczających zużycie zasobów i podatność na skutki zmian klimatu	Możliwości finansowe i techniczne odbiorców oraz dostępność wsparcia
Rozwój e-usług	Udostępnione funkcje obsługi elektronicznej	Łatwiejsze załatwianie spraw	Użyteczność rozwiązań, dostępność cyfrowa i kompetencje użytkowników

Strategia przewiduje przypisanie wskaźników do działań oraz monitorowanie postępów na poziomie celów. W rozdziale dotyczącym monitoringu wyróżniono obserwację wykonania działań, realizacji projektów i ich powiązania z celami, a następnie ocenę wkładu w osiąganie zamierzonych zmian. Taka konstrukcja odpowiada logice przechodzenia od aktywności realizacyjnej do efektów rozwojowych. Stopień bezpośredniości tego powiązania jest jednak zróżnicowany. Część wskaźników opisuje wykonane obiekty, wydarzenia lub kampanie, a część dostęp do usług i liczbę ich odbiorców. Przykładowo liczba kampanii dotyczących efektywności energetycznej potwierdza aktywność informacyjną, ale nie określa jeszcze skali modernizacji budynków. Podobnie liczba ofert inwestycyjnych opisuje przygotowanie i prezentację oferty, a nie liczbę nowych miejsc pracy. Z punktu widzenia spójności wewnętrznej ważne jest, że dokument przewiduje ocenę na kilku poziomach. Faktyczna zdolność systemu wskaźników do pomiaru rezultatów stanowi odrębny przedmiot analizy skuteczności i monitoringu. Pozytywna ocena logiki działań nie oznacza zatem automatycznego potwierdzenia, że każdy zastosowany miernik samodzielnie obejmuje cały mechanizm zmiany. Elementem łączącym założenia strategiczne z konkretnymi przedsięwzięciami jest system fiszek projektowych. Strategia przewiduje możliwość zgłaszania projektów przez mieszkańców i inne podmioty oraz ich ocenę w odniesieniu do wyznaczonych kierunków działań. Mechanizm ten pozwala rozwijać portfel przedsięwzięć w okresie wdrażania, z zachowaniem związku z przyjętymi celami.

W perspektywie demograficznej poprawa infrastruktury, usług i warunków gospodarczych może zwiększać atrakcyjność gminy i ograniczać część przyczyn wyjazdów. Ostateczna zmiana liczby mieszkańców będzie jednak wynikać również z ruchu naturalnego, sytuacji regionalnego rynku pracy i indywidualnych decyzji gospodarstw domowych. Logika interwencji pozostaje wiarygodna w zakresie poprawy lokalnych warunków życia; jej wpływ na ogólne procesy ludnościowe ma charakter pośredni.

Powiązanie działań z oczekiwanymi rezultatami oceniono jako zasadniczo logiczne. Działania tworzą rozpoznawalne mechanizmy osiągania celów, przy czym siła i tempo ich oddziaływania będą zależeć od sposobu realizacji oraz warunków pozostających częściowo poza wpływem samorządu.

4.4. Zintegrowanie wymiaru społecznego, gospodarczego, przestrzennego i klimatyczno-środowiskowego

Strategia ujmuje rozwój gminy jako proces obejmujący wzajemnie powiązane zmiany społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe. Integracja tych wymiarów jest widoczna zarówno w misji

i wizji, jak i w celach, kierunkach działań oraz rekomendacjach dotyczących zagospodarowania przestrzeni. Wymiar społeczny koncentruje się na jakości życia, edukacji, zdrowiu, opiece, integracji i dostępności. Wymiar gospodarczy obejmuje warunki prowadzenia działalności, zatrudnienie, przedsiębiorczość i turystykę. Wymiar przestrzenny określa rozmieszczenie funkcji, infrastruktury i usług, natomiast klimatyczno-środowiskowy dotyczy zachowania zasobów oraz ograniczania presji i podatności na niekorzystne zjawiska. W części programowej zamieszczono także syntetyczne zestawienie powiązań celów strategicznych z wymiarami rozwoju. Stanowi ono pomoc w odczytaniu wielokierunkowego charakteru interwencji. O rzeczywistym zintegrowaniu dokumentu świadczą jednak przede wszystkim konkretne relacje pomiędzy działaniami i zasadami ich przestrzennej realizacji.

Znaczącą rolę odgrywają ustalenia dotyczące lokalizacji usług publicznych. Strategia wskazuje na wzmacnianie funkcji Bliżyna i rozwijanie lokalnych punktów obsługi w większych sołectwach, a także na preferowanie lokalizacji powiązanych z istniejącą infrastrukturą. Łączy to dostępność społeczną z organizacją przestrzeni i kosztami funkcjonowania usług. Uwzględnienie potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami dodatkowo wiąże politykę przestrzenną z celami społecznymi. Rekomendacje transportowe rozwijają założenia dotyczące mobilności. Odnoszą się do infrastruktury pieszo-rowerowej, wykorzystania kolei i tworzenia miejsc przesiadkowych. Uzupełniają tym samym działania drogowe i przewozowe o sposób organizacji połączeń pomiędzy różnymi formami transportu. Ich znaczenie obejmuje codzienne dojazdy, dostępność rekreacji oraz możliwość ograniczania zależności od samochodu. Powiązanie wymiaru gospodarczego i środowiskowego jest szczególnie widoczne w turystyce. Przyroda, krajobraz i dziedzictwo tworzą podstawę rozwoju oferty, dlatego utrzymanie ich jakości pozostaje warunkiem zachowania korzyści gospodarczych. W tym ujęciu działania ochronne wspierają trwałość funkcji turystycznej, a nie stanowią wyłącznie odrębnego obszaru aktywności. Podobnie infrastruktura wodno-ściekowa łączy poprawę standardu życia z ochroną zasobów, a zieleń i retencja mogą jednocześnie wspierać rekreację, jakość przestrzeni oraz adaptację do zmian klimatu. Strategia zawiera odniesienia do tych zależności w celach środowiskowych, części poświęconej kwestiom wodnym i rekomendacjach przestrzennych.

Przykład interwencji	Powiązanie wymiarów rozwoju
Rozwój usług w Bliżynie i lokalnych ośrodkach obsługi	Dostępność społeczna, rozmieszczenie funkcji i racjonalność wykorzystania infrastruktury
Transport zbiorowy, kolej i infrastruktura pieszo-rowerowa	Mobilność mieszkańców, dostęp do zatrudnienia, organizacja przestrzeni i możliwość ograniczania presji transportowej
Rozwój turystyki przyrodniczej i kulturowej	Lokalna gospodarka, dziedzictwo, rekreacja oraz zachowanie zasobów środowiskowych
Gospodarka wodno-ściekowa	Standard życia, warunki działalności gospodarczej, obsługa zabudowy i ochrona wód
Zieleń, retencja i tereny rekreacyjne	Adaptacja klimatyczna, jakość przestrzeni i potrzeby wypoczynku
Cyfryzacja usług i rozwój kompetencji	Sprawność administracji, dostępność obsługi i ograniczanie części potrzeb dojazdu

Integracja nie oznacza, że każde działanie w jednakowym stopniu realizuje wszystkie wymiary rozwoju. Część przedsięwzięć ma charakter sektorowy, ale pozostaje elementem szerszej koncepcji. Również większa szczegółowość rekomendacji przestrzennych w niektórych zagadnieniach nie oznacza

automatycznie powstania odrębnego programu inwestycyjnego. Rekomendacje określają warunki i możliwości zagospodarowania, natomiast wybór konkretnych projektów następuje w procesie wdrażania. W praktyce znaczenie będzie miało dostosowywanie skali usług i infrastruktury do danych demograficznych, potrzeb użytkowników i możliwości utrzymania obiektów. W przypadku turystyki i inwestycji infrastrukturalnych istotne będą warunki lokalizacyjne i środowiskowe. Są to uwarunkowania realizacji zintegrowanej koncepcji, które rozstrzygają się na poziomie przygotowania i wyboru przedsięwzięć.

Zintegrowanie czterech wymiarów rozwoju oceniono pozytywnie na poziomie koncepcji strategicznej. Cele i kierunki działań pozostają powiązane z organizacją przestrzeni oraz wykorzystaniem i ochroną zasobów gminy. Szczegółowa ocena modelu przestrzennego i jego zgodności z dokumentami zewnętrznymi stanowi przedmiot kolejnego rozdziału. Całościowa ocena spójności wewnętrznej wskazuje, że Strategia tworzy uporządkowaną koncepcję rozwoju, łączącą diagnozę, wizję, cele i mechanizmy realizacji. Rozpoznane zależności pomiędzy interwencjami uzasadniają pozytywną ocenę jej konstrukcji. Uzyskanie wspólnych efektów będzie zależeć od koordynacji przedsięwzięć, dopasowania ich skali do potrzeb oraz konsekwentnego powiązania decyzji wykonawczych z celami Strategii.

5. Ocena wymiaru przestrzennego i spójności zewnętrznej

5.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi przestrzenne rozwinięcie koncepcji rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035. Jego ocena obejmuje sposób przedstawienia struktury osadniczej, powiązań przyrodniczych i transportowych, infrastruktury oraz kierunków zagospodarowania. Istotne jest również powiązanie tych elementów z celami społecznymi i gospodarczymi Strategii. Model przedstawiono w formie opisowej i graficznej. Kolejne części odnoszą się do sieci osadniczej, systemu przyrodniczego, korytarzy transportowych oraz infrastruktury społecznej i technicznej. Uzupełnia je syntetyczne przedstawienie kierunków rozwoju przestrzennego oraz schemat rozmieszczenia planowanych inwestycji. Taka konstrukcja pozwala rozpatrywać model jako zestaw wzajemnie uzupełniających się informacji. Podstawowy podział przestrzeni obejmuje strefę mieszkaniowo-usługową, leśną i otwartą. Odpowiada on głównym cechom zagospodarowania gminy i umożliwia zróżnicowanie zasad rozwoju w zależności od funkcji terenów.

Element modelu	Znaczenie dla koncepcji rozwoju	Ocena powiązania z celami Strategii
Strefa mieszkaniowo-usługowa	Koncentracja zabudowy, usług i infrastruktury obsługującej mieszkańców	Wspiera poprawę jakości życia, dostępność usług i racjonalną organizację infrastruktury
Strefa leśna	Zachowanie zasobów przyrodniczych, ciągłości ekologicznej i funkcji rekreacyjnych	Łączy ochronę środowiska z rozwojem turystyki i edukacji przyrodniczej

Strefa otwarta	Utrzymanie funkcji rolniczych, krajobrazowych, retencyjnych i ekologicznych	Uzupełnia system przyrodniczy i wyznacza kontekst dla gospodarowania terenami niezabudowanymi
Strefa rekreacji przy zalewie	Rozwój oferty wypoczynkowej i turystycznej	Odpowiada działaniom dotyczącym rekreacji, turystyki i jakości przestrzeni publicznych
Strefa kultury w Rędocinie	Wykorzystanie tradycji garncarskich i dziedzictwa lokalnego	Nadaje przestrzenny wymiar działaniom kulturalnym, edukacyjnym i turystycznym
Powiązania transportowe i funkcjonalne	Dostęp do pracy, usług i ośrodków zewnętrznych	Wspierają cele komunikacyjne, gospodarcze i społeczne
Błękitno-zielone pasma	Powiązanie dolin rzecznych, terenów leśnych i innych zasobów przyrodniczych	Wspierają ochronę środowiska, retencję oraz ograniczanie fragmentacji przestrzeni

Na pozytywną ocenę zasługuje wyodrębnienie miejsc związanych z lokalnymi potencjałami. Wskazanie zalewu jako przestrzeni rekreacji oraz Rędocina jako ośrodka wykorzystującego dziedzictwo garncarskie sprawia, że model wykracza poza ogólny podział użytkowania terenu. Pokazuje również kierunki rozwoju funkcji, które znajdują odpowiedniki w części programowej. Istotnym elementem jest przedstawienie systemu przyrodniczego w szerszym kontekście przestrzennym. Rysunek dotyczący powiązań przyrodniczych ukazuje obszar gminy na tle korytarzy ekologicznych oraz rozróżnia m.in. rezerwy, obszary Natura 2000, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu i użytki ekologiczne. Zastosowanie różnych oznaczeń pozwala przedstawić współwystępowanie form ochrony. Syntetyczna mapa kierunków rozwoju ma bardziej ogólny charakter. Prezentuje strefy funkcjonalne, powiązania z otoczeniem, pasma przyrodnicze oraz miejsca koncentracji rekreacji i kultury. Pełna interpretacja uwarunkowań środowiskowych wynika z jej łącznego odczytania z mapą przyrodniczą i opisem modelu. Ocena ta dotyczy konstrukcji i czytelności koncepcji; nie stanowi geodezyjnej weryfikacji przebiegu granic przedstawionych na mapach.

Model oceniono pozytywnie jako przestrzenne rozwinięcie założeń Strategii. Łączy istniejące uwarunkowania z kierunkami rozwoju, a jego układ odpowiada specyfice gminy o znacznym udziale terenów leśnych i zabudowie skupionej przede wszystkim wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

5.2. Ustalenia i rekomendacje polityki przestrzennej

Ustalenia polityki przestrzennej rozwijają założenia modelu, określając sposób kształtowania zabudowy, infrastruktury, usług oraz terenów przyrodniczych i rekreacyjnych. Ich znaczenie polega na powiązaniu aspiracji rozwojowych z warunkami gospodarowania przestrzenią. Podstawową zasadą przyjętą w Strategii jest pierwszeństwo wykorzystania rezerw w istniejących strukturach osadniczych. Dokument wskazuje na uzupełnianie i kontynuację zabudowy, jej koncentrację oraz etapowe zapewnianie infrastruktury. Rozważanie nowych terenów mieszkaniowych powiązane z niewystarczalnością dostępnych rezerw oraz możliwością efektywnej obsługi. Takie podejście pozostaje spójne z diagnozą rozproszenia zabudowy i kosztów infrastruktury. Jednocześnie Strategia wiąże planowanie nowych terenów z zapotrzebowaniem wynikającym z prognoz ludnościowych. Oznacza to, że polityka mieszkaniowa będzie zależeć od rzeczywistej sytuacji demograficznej i przestrzennego rozkładu

potrzeb, a nie wyłącznie od dostępności niezabudowanych gruntów. Wskazanie potencjału mieszkaniowego Zagórza należy odczytywać w kontekście tych ogólnych zasad. Jest ono rozpoznaniem lokalnych możliwości, natomiast skala ich wykorzystania będzie zależeć od popytu, infrastruktury i uwarunkowań środowiskowych. Samo wskazanie kierunku rozwoju nie przesądza o liczbie przyszłych mieszkańców ani tempie zagospodarowania. W obszarze usług publicznych Strategia łączy wzmacnianie Bliżyna jako głównego ośrodka gminnego z rozwojem punktów obsługi w większych sołectwach. Uwzględnia modernizację istniejących obiektów, zwiększanie ich funkcjonalności i dostępności oraz możliwość wykorzystania w nowej funkcji. Jest to podejście odpowiadające zmianom zapotrzebowania na poszczególne usługi. Rekomendacje transportowe obejmują rozwój infrastruktury drogowej i pieszo-rowerowej, wykorzystanie kolei oraz tworzenie miejsc przesiadkowych. Uzupełniają działania przewozowe i wskazują na potrzebę organizacji całego systemu przemieszczania się. Powiązanie inwestycji z rzeczywistymi potrzebami transportowymi i możliwościami finansowymi odpowiada charakterowi dokumentu strategicznego. W części środowiskowej uwzględniono ochronę dolin rzecznych, kompleksów leśnych, krajobrazu i korzyści ekologicznych, a także retencję i błękitno-zieloną infrastrukturę. Strategia rozpoznaje również presję zabudowy w sąsiedztwie lasów i wskazuje na ograniczanie dalszego rozpraszania osadnictwa. Tworzy to wspólny kierunek dla polityki mieszkaniowej i ochrony zasobów. Rekomendacje dotyczące energetyki odnawialnej, handlu czy nowych obiektów publicznych mają charakter ramowy. Ich ujęcie wyznacza sposób rozpatrywania przyszłych zamierzeń, natomiast realizacja będzie zależeć od parametrów przedsięwzięć i szczegółowych warunków lokalizacyjnych. Ocena spójności tych zasad nie jest równoznaczna z potwierdzeniem dopuszczalności każdej inwestycji.

Ustalenia polityki przestrzennej oceniono pozytywnie na poziomie kierunków i zasad. Łączą rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych z koncentracją zabudowy, dostępnością infrastruktury oraz ochroną zasobów gminy.

5.3. Obszary strategicznej interwencji i powiązania ponadlokalne

Strategia uwzględnia funkcjonowanie Bliżyna w szerszym układzie osadniczym i gospodarczym. Ma to istotne znaczenie, ponieważ dostęp do pracy, specjalistycznych usług, edukacji i transportu zależy również od relacji z ośrodkami poza granicami gminy. W dokumencie rozróżniono znaczenie Kielc jako ośrodka regionalnego i Skarżyska-Kamiennej jako ośrodka powiatowego o istotnym oddziaływaniu na codzienne funkcjonowanie mieszkańców. Model przedstawia także kierunki powiązań z innymi jednostkami otoczenia. Takie ujęcie pozwala rozpatrywać rozwój Bliżyna w relacji do dostępnych usług i rynków pracy, bez zakładania konieczności zaspokajania wszystkich potrzeb w granicach gminy. W zakresie obszarów strategicznej interwencji szczególne znaczenie ma Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Północy. Powiązanie Bliżyna z tym obszarem znajduje odzwierciedlenie także w strategii terytorialnej ZIT, która obejmuje współpracę miast rdzeniowych i otaczających je samorządów. Stanowi to kontekst dla wspólnych działań dotyczących m.in. usług, transportu i turystyki. Strategia gminna wiąże uczestnictwo w obszarze funkcjonalnym z możliwościami współpracy i finansowania. Z perspektywy ewaluacji najważniejsza jest możliwość przygotowania przedsięwzięć wykraczających zasięgiem poza pojedynczą gminę. Dotyczy to zwłaszcza transportu, sieci tras turystycznych, promocji i dostępności usług. Ujęcie w obszarze współpracy tworzy możliwości realizacyjne, ale nie stanowi samoistnej gwarancji uzyskania środków na każdy projekt. Nie wyznaczono odrębnego gminnego obszaru strategicznej interwencji. Przyjęto objęcie polityką rozwoju całego terytorium gminy. W świetle konstrukcji dokumentu jest to rozwiązanie spójne: problemy infrastrukturalne, demograficzne i usługowe dotyczą wielu miejscowości, a zróżnicowanie interwencji zostało przedstawione w modelu przestrzennym i kierunkach lokalizacji działań. Brak lokalnego OSI nie oznacza jednakowego rozmieszczenia nakładów. Koncentracja konkretnych przedsięwzięć będzie wynikać z potrzeb, liczby

odbiorców, funkcji miejscowości i możliwości realizacji. Wskazane w Strategii ewentualne powiązanie z przyszłym programem rewitalizacji ma charakter odrębnej możliwości interwencji, której zakres będzie zależeć od właściwego rozpoznania zjawisk kryzysowych.

Ujęcie powiązań ponadlokalnych i OSI oceniono pozytywnie. Strategia rozpoznaje zależność rozwoju gminy od otoczenia oraz wykorzystuje współpracę terytorialną jako element realizacji celów.

5.4. Spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Ocena spójności zewnętrznej obejmuje merytoryczne powiązania kierunków rozwoju Bliżyna z polityką krajową, regionalną i ponadlokalną. W Strategii przedstawiono matryce przyporządkowujące cele operacyjne do celów dokumentów odniesienia oraz uzupełniające omówienia polityk sektorowych. Taki sposób prezentacji umożliwia prześledzenie kierunku powiązań. Znaczenie ewaluacyjne ma przede wszystkim treść interwencji: rozwój usług i infrastruktury, aktywizacja mieszkańców, wspieranie przedsiębiorczości, ochrona środowiska i sprawność administracji. Samo przyporządkowanie numerów celów traktowane jest jako pomoc analityczna, a nie odrębny dowód osiągnięcia zgodności.

Dokument odniesienia ujęty w Strategii	Główne obszary powiązania z polityką rozwoju Bliżyna	Wniosek ewaluacyjny
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.	Przedsiębiorczość, włączenie społeczne, usługi i sprawność instytucji	Wskazane kierunki lokalne odpowiadają przedstawionym w Strategii obszarom interwencji krajowej
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Spójność terytorialna, infrastruktura, lokalne potencjały i zdolność instytucjonalna	Rozwój dostępności i wykorzystanie zasobów gminy wpisują się w terytorialne podejście do polityki rozwoju
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	Gospodarka, środowisko, demografia, usługi i współpraca	Pięć celów Bliżyna obejmuje obszary powiązane z priorytetami regionalnymi przedstawionymi w matrycy
Strategia Rozwoju Powiatu Skarżyskiego na lata 2021–2030	Gospodarka, zasoby naturalne i kapitał ludzki	Działania gminne tworzą przestrzeń komplementarności z zadaniami ponadgminnymi
Strategia terytorialna ZIT MOF Miasta Północy do roku 2030	Usługi społeczne, cyfryzacja, gospodarka, turystyka, środowisko i dostępność	Zakres interwencji gminnej jest tematycznie zbieżny z obszarami współpracy funkcjonalnej
Projekt Strategii Rozwoju Polski do 2035 r., w wersji przywołanej w dokumencie	Jakość życia, dostępność usług, odporność i relacje między ośrodkami osadniczymi	Odniesienie służy porównaniu koncepcji rozwojowych; zachowuje charakter odniesienia do projektu
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa przywołany w Strategii	Aktywizacja społeczno-gospodarcza i rozwój funkcji nierolniczych	Przyjęty profil usługowy, gospodarczy i turystyczny odpowiada opisanemu ukierunkowaniu przestrzennemu

KSRR 2030 akcentuje zwiększanie spójności rozwoju, wykorzystanie regionalnych przewag i poprawę jakości zarządzania. Oceniana Strategia rozwija te kierunki w skali lokalnej przez działania dotyczące dostępności, przedsiębiorczości, usług i kompetencji administracji. Jest to zgodność kierunkowa, a jej praktyczne znaczenie będzie wynikać z realizowanych przedsięwzięć. Na poziomie regionalnym i ponadlokalnym szczególnie czytelne są powiązania dotyczące transportu, turystyki, usług społecznych i środowiska. Są to dziedziny, w których działania Bliżyna mogą uzupełniać przedsięwzięcia sąsiednich samorządów i powiatu. Strategia nie ogranicza się więc do wewnętrznych potrzeb gminy, ale uwzględnia również funkcjonalne znaczenie współpracy. Odniesienia sektorowe obejmują politykę energetyczną, ekologiczną, transportową oraz rozwój kapitału społecznego i ludzkiego. Ich odpowiednikami są działania dotyczące modernizacji energetycznej, odpadów, mobilności, edukacji, integracji i usług. Również część poświęcona gospodarowaniu wodami, zagrożeniu powodziowemu i suszy łączy cele rozwojowe z uwarunkowaniami środowiskowymi. Horyzont Strategii do 2035 roku jest dłuższy niż okres obowiązywania części dokumentów odniesienia. Nie podważa to spójności kierunków przyjętych podczas opracowywania projektu. Oznacza natomiast, że kontekst zewnętrzny będzie zmieniał się w trakcie wdrażania, co znajdzie znaczenie przy wyborze projektów, źródeł finansowania i okresowej ocenie aktualności założeń.

Spójność zewnętrzną oceniono pozytywnie w zakresie przeanalizowanych powiązań kierunkowych. Ocena odnosi się do koncepcji rozwoju i przedstawionych relacji między celami. Nie jest równoznaczna z potwierdzeniem kwalifikowalności wszystkich przyszłych projektów ani szczegółowej zgodności każdej inwestycji z ustaleniami planistycznymi.

5.5. Wyniki opiniowania w zakresie polityki przestrzennej

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, wyrażoną uchwałą nr 3714/26 z dnia 4 marca 2026 roku. Opinia dotyczy sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Stanowi ona istotne potwierdzenie spójności przyjętej koncepcji rozwoju gminy z regionalnym kontekstem strategicznym i przestrzennym. W uzasadnieniu opinii stwierdzono zgodność ustaleń i rekomendacji projektu z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego. Potwierdzono również spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ w zakresie celów strategicznych w wymiarze społecznym i gospodarczym oraz obszarów strategicznej interwencji. Zarząd Województwa wskazał powiązania wszystkich pięciu celów strategicznych Bliżyna z celami rozwoju województwa.

Cel Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035	Cel Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ wskazany w opinii
1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi
2. Rozwój kapitału społecznego, edukacji i jakości życia mieszkańców	3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi
3. Wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie
4. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i energią	2. Przyjazny dla środowiska i czysty region

5. Sprawna i nowoczesna administracja publiczna**4. Sprawne zarządzanie regionem**

Z perspektywy ewaluacji potwierdzenie tych relacji wzmacnia ocenę, że kierunki rozwoju Bliżyna tworzą lokalne rozwinięcie polityki regionalnej. Dotyczy to poprawy dostępności infrastruktury i usług, wspierania przedsiębiorczości, ochrony środowiska oraz sprawności zarządzania. W opinii potwierdzono także uwzględnienie zapisów dotyczących obszarów strategicznej interwencji i przynależność Bliżyna do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy. Ustalenie to wspiera ocenę przyjętego w Strategii podejścia do współpracy ponadlokalnej, w szczególności w dziedzinach wymagających koordynacji działań kilku samorządów. Pozytywnej opinii towarzyszyły dwa wskazania doprecyzowujące: dotyczące położenia Bliżyna w strefie oddziaływania Skarżyska-Kamiennej oraz ochrony tranzytowej funkcji drogi krajowej nr 42. W analizowanej treści Strategii oba zagadnienia znajdują odzwierciedlenie. W części opisującej powiązania funkcjonalne wskazano, że gmina znajduje się w strefie oddziaływania ośrodka subregionalnego Skarżyska-Kamiennej. Zapis ten odpowiada znaczeniu tego miasta dla dostępu mieszkańców do zatrudnienia, edukacji i usług ponadlokalnych. W opisie strefy mieszkaniowo-usługowej uwzględniono natomiast ponadlokalną, tranzytową funkcję drogi krajowej nr 42 i potrzebę ochrony jej korytarza. Strategia przewiduje ograniczanie bezpośredniej obsługi terenów przyległych przez drogę krajową oraz zapewnianie dostępności przede wszystkim przez układ dróg lokalnych, powiązanych z nią poprzez skrzyżowania i węzły uzgadniane z zarządcą drogi. Łączy tym samym wykorzystanie dostępności komunikacyjnej z zachowaniem funkcji transportowej tego ciągu.

Wynik opiniowania potwierdza pozytywną ocenę sposobu uwzględnienia regionalnej polityki przestrzennej w Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035. Stanowisko Zarządu Województwa oraz odzwierciedlenie towarzyszących mu wskazań w treści dokumentu wzmacniają wnioski ewaluacyjne dotyczące spójności przestrzennej i zewnętrznej. Potwierdzenie to odnosi się do zakresu objętego opinią; szczegółowe warunki realizacji przedsięwzięć będą określane na kolejnych etapach ich przygotowania.

6. Ocena przewidywanej skuteczności i systemu realizacji

6.1. Możliwość osiągnięcia zakładanych celów

Ocena przewidywanej skuteczności Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 obejmuje możliwość osiągnięcia celów poprzez zaplanowane działania oraz adekwatność mechanizmów ich realizacji. W odróżnieniu od oceny trafności, która dotyczy związku interwencji z potrzebami gminy, analiza skuteczności koncentruje się na warunkach przekształcenia zamierzeń w rzeczywiste korzyści dla mieszkańców. Strategia wskazuje działania, których realizacja może przyczynić się do poprawy infrastruktury, dostępności usług, warunków prowadzenia działalności gospodarczej, jakości środowiska oraz sprawności administracji. Możliwość osiągania rezultatów jest jednak zróżnicowana w zależności od rodzaju interwencji i zakresu wpływu samorządu. Najbardziej bezpośredni wpływ Gmina posiada w odniesieniu do własnej infrastruktury, organizacji pracy urzędu i działalności podległych jednostek. W tych obszarach skuteczność zależy przede wszystkim od przygotowania przedsięwzięć, zabezpieczenia zasobów i sprawnego wykonania. Większą zależnością od partnerów charakteryzują się transport ponadlokalny, infrastruktura należąca do innych zarządców, specjalistyczne świadczenia zdrowotne oraz rozwój sieci realizowanych przez operatorów zewnętrznych. W obszarze przedsiębiorczości, turystyki i demografii wpływ samorządu ma w znacznej części charakter pośredni.

Gmina może poprawiać warunki inwestowania, promować ofertę i wspierać mieszkańców, natomiast decyzje o rozpoczęciu działalności, zatrudnieniu czy zamieszkaniu zależą także od sytuacji rynkowej i indywidualnych preferencji.

Cel strategiczny	Główny mechanizm osiągania rezultatów	Uwarunkowania przewidywanej skuteczności
1. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej	Modernizacja i rozwój infrastruktury oraz poprawa obsługi transportowej	Przygotowanie inwestycji, dostępność finansowania, współpraca z zarządcami i operatorami, dopasowanie zakresu do potrzeb
2. Rozwój kapitału społecznego, edukacji i jakości życia mieszkańców	Poprawa dostępności i jakości usług oraz rozwój aktywności społecznej	Dostępność kadr, ciągłość finansowania usług, zainteresowanie odbiorców i dostosowanie oferty do zmian demograficznych
3. Wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy	Tworzenie warunków dla przedsiębiorczości, zatrudnienia i turystyki	Decyzje przedsiębiorców, sytuacja gospodarcza, atrakcyjność oferty inwestycyjnej i turystycznej oraz współpraca instytucjonalna
4. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i energią	Rozwój usług komunalnych, wspieranie zmian w gospodarowaniu zasobami i edukacja	Udział mieszkańców, możliwości inwestycyjne, warunki środowiskowe i trwałość podejmowanych działań
5. Sprawna i nowoczesna administracja publiczna	Cyfryzacja, rozwój kompetencji i usprawnianie współpracy	Organizacja pracy, przygotowanie pracowników, użyteczność rozwiązań i bezpieczeństwo systemów

Pozytywnie należy ocenić połączenie działań inwestycyjnych i usługowych. W obszarze edukacji wyposażeniu i modernizacji obiektów towarzyszą zajęcia dodatkowe oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. W sferze społecznej rozwój miejsc integracji powiązано z aktywizacją mieszkańców, a w cyfryzacji wdrażanie usług z rozwojem kompetencji. Zwiększa to możliwość wykorzystania powstających zasobów zgodnie z ich przeznaczeniem. Istotne znaczenie ma także dostosowywanie interwencji do zmian zapotrzebowania. Polityka oświatowa, oferta opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz usługi dla seniorów będą zależą od danych demograficznych, potrzeb rodzin i dostępności istniejącej oferty. Skuteczność w tych dziedzinach oznacza przede wszystkim zapewnienie odpowiedniej jakości i dostępności wsparcia dla faktycznych odbiorców.

Przewidywaną skuteczność oceniono pozytywnie na poziomie doboru instrumentów i możliwości oddziaływania. Strategia tworzy podstawy osiągania zakładanych zmian, choć stopień realizacji poszczególnych celów będzie zależą od zasobów, współpracy i warunków zewnętrznych. Ocena ta nie przesądza o wykonaniu wszystkich działań w jednakowym zakresie.

6.2. Podział odpowiedzialności i udział partnerów

System realizacji Strategii opiera się na strukturach samorządu gminnego i współpracy z partnerami publicznymi, gospodarczymi oraz społecznymi. Dokument określa role Rady Gminy, Wójta, Koordynatora ds. Realizacji Strategii, komórek urzędu i jednostek organizacyjnych. Przewiduje również możliwość powołania Zespołu ds. wdrażania Strategii. Rada Gminy została powiązana z przyjmowaniem dokumentu, jego zmianami oraz kontrolą realizacji. Wójt odpowiada za koordynację wdrażania, inicjowanie przedsięwzięć, uwzględnianie kierunków działań w planowaniu budżetowym i współpracę z realizatorami. Koordynator pełni funkcję organizującą obieg informacji, obsługę zgłoszeń projektowych i przygotowanie monitoringu.

Podmiot lub funkcja	Rola przewidziana w Strategii	Znaczenie dla skuteczności
Rada Gminy	Przyjęcie Strategii, decyzje dotyczące jej aktualizacji i kontrola realizacji	Zapewnienie ciągłości kierunku rozwoju i nadzoru nad wdrażaniem
Wójt Gminy	Kierowanie procesem realizacji i koordynowanie działań	Powiązanie celów strategicznych z bieżącym zarządzaniem gminą
Koordynator ds. Realizacji Strategii	Obsługa procesu projektowego, gromadzenie informacji i przygotowanie raportów	Utrzymanie przepływu informacji między realizatorami
Zespół ds. wdrażania Strategii, w przypadku jego powołania	Wsparcie przygotowania działań, monitoringu, współpracy i analiz finansowania	Możliwość łączenia wiedzy z różnych dziedzin
Komórki urzędu i jednostki organizacyjne	Ocena merytoryczna i realizacja działań w odpowiednich obszarach	Wykorzystanie kompetencji osób i jednostek zajmujących się daną tematyką
Partnerzy publiczni	Współpraca w zadaniach wykraczających poza samodzielne możliwości gminy	Dostęp do kompetencji, infrastruktury i zasobów ponadlokalnych
Przedsiębiorcy i organizacje społeczne	Projekty własne, partnerstwa i udział w realizacji celów	Poszerzenie zakresu interwencji i lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów

Przyjęta konstrukcja jest odpowiednia dla dokumentu obejmującego wiele dziedzin zarządzania. Pozwala oddzielić kierowanie procesem od realizacji zadań i gromadzenia informacji o postępach. Możliwość powołania zespołu zapewnia elastyczność organizacyjną, przy zachowaniu roli koordynatora wskazanej w dokumencie. W matrycach działań określono realizatorów i partnerów, co ułatwia identyfikację podmiotów związanych z poszczególnymi kierunkami. Przypisanie to stanowi ramę współpracy, natomiast szczegółowy podział zadań, kosztów i odpowiedzialności będzie zależał od charakteru konkretnego projektu. Dotyczy to zwłaszcza przedsięwzięć realizowanych z operatorami sieci, zarządcami dróg i podmiotami świadczącymi usługi poza strukturą gminy. Wskazanie partnera w Strategii nie jest samo w sobie potwierdzeniem jego zobowiązania do realizacji inwestycji.

Ważnym elementem systemu jest możliwość zgłaszania fiszek projektowych przez mieszkańców, przedsiębiorców i organizacje. Strategia przewiduje ich ocenę merytoryczną oraz powiązanie z przyjętymi kierunkami działań. Mechanizm ten umożliwi uwzględnianie inicjatyw pojawiających się w trakcie wdrażania, bez ograniczania realizacji do przedsięwzięć skonkretyzowanych w momencie opracowania dokumentu.

Podział odpowiedzialności oceniono pozytywnie jako ramę organizacyjną wdrażania. Jego praktyczna skuteczność będzie wynikać z obsadzenia przewidzianych funkcji, sprawności współpracy i zapewnienia czasu oraz zasobów na prowadzenie zadań strategicznych.

6.3. Harmonogram, etapowanie i zależności między działaniami

Harmonogram Strategii ma charakter kierunkowy. Większości działań przypisano okres 2026–2035, natomiast dla wybranych przedsięwzięć określono późniejsze rozpoczęcie lub węższy przedział realizacji. Takie podejście pozostawia możliwość dostosowywania kolejności projektów do potrzeb, gotowości organizacyjnej i finansowania. Szeroki przedział czasowy jest odpowiedni dla działań powtarzalnych, takich jak edukacja, profilaktyka, współpraca i bieżąca modernizacja infrastruktury. W przypadku większych inwestycji określa przede wszystkim ramy realizacji, a nie szczegółowy harmonogram przygotowania, wykonania i uruchomienia.

Przykład działania	Termin wskazany w Strategii	Znaczenie dla organizacji realizacji
Modernizacja dróg, rozwój usług i większość działań społecznych	2026–2035	Możliwość prowadzenia kolejnych przedsięwzięć i kontynuowania usług w całym okresie
Utworzenie marki turystycznej gminy	2028–2035	Powiązanie rozwoju marki z przygotowaniem i rozbudową oferty
Utworzenie Centrum Usług Społecznych	2028–2035	Przestrzeń czasowa dla przygotowania modelu organizacji usług
Rozbudowa i modernizacja PSZOK	2029–2035	Możliwość przygotowania zakresu inwestycji i jej finansowania
Analiza funkcjonowania oświaty	2030	Wyznaczenie punktu przeglądu organizacji edukacji w kontekście demograficznym
Muzeum dawnych rzemiosł i centrum żywego garncarstwa w Rędocinie	2034–2035	Umieszczenie przedsięwzięcia w końcowej części okresu realizacji

Mechanizm fiszek projektowych i tworzenia wykazu projektów umożliwia przełożenie szerokich ram czasowych na decyzje wykonawcze. Strategia wiąże wybór momentu realizacji z oceną przedsięwzięcia i możliwościami jego finansowania. Przewiduje również uwzględnianie wieloletnich inwestycji w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Dostępność środków zewnętrznych może przyspieszać realizację projektów, jednak termin uruchomienia inwestycji będzie zależał także od dokumentacji, warunków lokalizacyjnych, uzgodnień i zasobów wykonawczych. Finansowanie stanowi zatem jeden z warunków gotowości przedsięwzięcia. Z punktu widzenia skuteczności istotne są zależności między zadaniami. Rozwój infrastruktury turystycznej i promocja powinny być rozpatrywane łącznie z dostępnością usług dla odwiedzających. Uruchomienie nowych form wsparcia społecznego wiąże się z zapewnieniem personelu i organizacją obsługi. Inwestycje oświatowe pozostają zależne od liczby uczniów, przewidywanego wykorzystania obiektów i potrzeb edukacyjnych. Analiza funkcjonowania oświaty zaplanowana na 2030 rok stanowi element strategicznego przeglądu. Jej termin nie zastępuje bieżącego rozpoznawania danych demograficznych przy podejmowaniu wcześniejszych decyzji inwestycyjnych. Podobnie polityka opieki nad dziećmi do lat 3 będzie zależała od aktualnej liczebności najmłodszych roczników, istniejących miejsc i zainteresowania rodzin. Przedsięwzięcia przewidziane na koniec okresu Strategii mogą przynosić pełniejsze rezultaty już po 2035 roku. Dotyczy to zwłaszcza obiektów wymagających rozwoju oferty i stopniowego budowania zainteresowania odbiorców. Ocena końcowa będzie więc rozróżniać wykonanie inwestycji od dojrzałości jej efektów.

Harmonogram oceniono jako elastyczną ramę wdrażania. Umożliwia etapowanie działań, natomiast nie daje podstaw do potwierdzenia terminowej realizacji wszystkich zamierzeń. Szczegółowa kolejność będzie wynikać z przygotowania projektów, dostępności zasobów i zależności funkcjonalnych.

6.4. Wskaźniki, monitoring i ewaluacja

Strategia przewiduje system monitorowania oparty na trzech poziomach: wykonaniu działań, realizacji projektów i ich powiązaniu z celami operacyjnymi oraz ocenie postępów w osiągnięciu celów. Uzupełniają go ewaluacja bieżąca i końcowa oraz możliwość aktualizacji dokumentu. Pozytywnie należy ocenić powiązanie monitoringu z corocznym raportowaniem o stanie gminy. Takie rozwiązanie sprzyja regularności oceny i wykorzystaniu informacji w zarządzaniu. Odpowiedzialność za przygotowanie

raportu przypisano koordynatorowi, przy ewentualnym udziale zespołu wdrażającego. Pierwszy raport ma pełnić funkcję bazową, a kolejne odnosić wyniki do wartości początkowych i poprzedniego roku. W tabeli wskaźników wskazano źródła informacji, m.in. ewidencję gminną, dane jednostek, Policji i GUS, oraz oczekiwany kierunek zmian. Konstrukcja ta umożliwia obserwację dynamiki procesów i postępu rzeczowego. Zakres pomiaru jest jednak zróżnicowany. Wskaźniki dotyczące długości infrastruktury, liczby obiektów i usług opisują przede wszystkim skalę wykonania lub dostępnej oferty. Liczba odbiorców odnosi się do korzystania ze wsparcia, natomiast ludność, wynagrodzenia i liczba przedsiębiorstw charakteryzują szerszą sytuację gminy.

Grupa mierników	Przydatność w monitoringu	Kontekst interpretacji
Długość infrastruktury, liczba przyłączy i powierzchnia obiektów	Kontrola postępu rzeczowego	Wykonanie inwestycji nie określa samodzielnie jakości usług i stopnia wykorzystania
Liczba kursów transportu publicznego	Obserwacja skali oferty przewozowej	Znaczenie mają również trasy, godziny i dostępność dla poszczególnych miejscowości
Liczba odbiorców usług opiekuńczych	Obserwacja zasięgu wsparcia	Wzrost może wynikać zarówno z poprawy dostępności, jak i rosnących potrzeb
Liczba mieszkańców i uczniów	Obserwacja przemian demograficznych	Zmiany zależą od wielu czynników i nie stanowią samodzielnej miary jakości usług
Liczba organizacji pozarządowych	Obserwacja potencjału instytucjonalnego	Nie przesądza o aktywności organizacji ani liczbie zaangażowanych mieszkańców
Mediana wynagrodzeń i liczba większych firm	Obserwacja sytuacji gospodarczej	Wymaga uwzględnienia zmian cen, struktury zatrudnienia i koniunktury
Liczba kampanii i wydarzeń	Kontrola wykonania działań informacyjnych	Nie określa bezpośrednio zmiany zachowań odbiorców
Liczba e-usług	Obserwacja rozwoju oferty cyfrowej	Nie przesądza o jej wykorzystaniu i jakości obsługi

Szczegółnej uwagi interpretacyjnej wymagają mierniki demograficzne. Strategia wskazuje wzrost liczby mieszkańców i uczniów jako pożądany kierunek. W warunkach starzenia się społeczności spadek tych wartości może jednak współwystępować z poprawą jakości edukacji i dostępności usług. Ocena skuteczności celu społecznego będzie zatem wynikać z łącznego odczytania danych o ludności, wykonanych działaniach i sytuacji odbiorców. Podobnie wzrost liczby gospodarstw objętych systemem odpadów informuje o zasięgu obsługi, ale nie opisuje samodzielnie rezultatów recyklingu. Odsetek uchwał unieważnionych przez organy nadzoru odnosi się do określonego aspektu poprawności działania, a nie do całokształtu sprawności administracji. Wskaźniki te mają wartość informacyjną, lecz obejmują wybrane fragmenty celów. W systemie wskazano oczekiwane trendy, natomiast nie określono liczbowych wartości docelowych dla wszystkich mierników. Umożliwia to ocenę kierunku zmian, ale ogranicza możliwość jednoznacznego ustalenia stopnia osiągnięcia celu. Określenie wartości bazowych w pierwszym raporcie rozpocznie porównania, przy czym ich użyteczność będzie zależeć od konsekwentnego stosowania tych samych definicji, okresów odniesienia i źródeł.

Strategia dopuszcza dostosowywanie wskaźników w trakcie monitoringu. Mechanizm ten pozwala reagować na dostępność danych i doświadczenia realizacyjne. Interpretacja szeregu czasowego będzie w takich przypadkach zależeć od rozróżnienia rzeczywistej zmiany sytuacji od zmiany sposobu pomiaru.

Ewaluacja bieżąca ma uzupełniać monitoring o analizę przyczyn problemów i warunków realizacji. Ewaluację końcową przewidziano w 2035 roku, z wykorzystaniem wyników przy przygotowaniu kolejnego dokumentu strategicznego. Dla przedsięwzięć kończonych w tym samym roku ocena trwałości będzie siłą rzeczy obejmować przede wszystkim warunki utrzymania rezultatów i pierwsze doświadczenia ich funkcjonowania.

System oceniono pozytywnie pod względem organizacji regularnego monitoringu i przewidzianego wykorzystania wyników. Jego zdolność do ścisłego pomiaru osiągnięcia celów jest bardziej ograniczona niż zdolność do obserwacji wykonania działań i kierunku zmian. Wnioski o skuteczności będą wymagać łącznej interpretacji wskaźników i ustaleń jakościowych.

6.5. Ryzyka realizacyjne oraz mechanizmy reagowania

Realizacja Strategii w perspektywie do 2035 roku będzie podlegać zmiennym uwarunkowaniom. Ryzyko dotyczy zarówno przygotowania i wykonania przedsięwzięć, jak i uzyskania zakładanych korzyści. Strategia uwzględnia potrzebę reagowania na zmiany przez monitoring, ewaluację, wybór projektów i możliwość aktualizacji. Poniższe zestawienie stanowi syntezę ewaluacyjną najważniejszych ryzyk wynikających z charakteru interwencji i opisanych warunków wdrażania.

Obszar ryzyka	Możliwy wpływ na realizację	Mechanizmy reagowania przewidziane w Strategii i ich znaczenie
Finansowy	Przesunięcie lub ograniczenie zakresu projektów, trudności w zapewnieniu wkładu własnego	Analiza finansowania, etapowanie, wybór projektów i powiązanie z planowaniem wieloletnim
Organizacyjny i kadrowy	Przeciążenie realizatorów, opóźnienia przygotowania i trudności z utrzymaniem usług	Koordynator, możliwość powołania zespołu, udział jednostek i rozwój kompetencji
Demograficzny	Zmiana liczby odbiorców edukacji, opieki i infrastruktury społecznej	Monitoring sytuacji gminy, analiza oświaty i możliwość dostosowania działań
Zależności od partnerów	Rozbieżne terminy, priorytety lub możliwości inwestycyjne	Współpraca międzyinstytucjonalna i uzgadnianie przedsięwzięć
Gospodarczy	Mniejsze zainteresowanie inwestorów, ograniczenie zatrudnienia lub popytu turystycznego	Zróżnicowanie kierunków wsparcia i współpraca z przedsiębiorcami
Społeczny	Niskie wykorzystanie usług lub ograniczone zaangażowanie mieszkańców	Zgłaszanie projektów, partnerstwa z organizacjami i działania informacyjne
Przestrzenny i środowiskowy	Wydłużenie przygotowania, zmiana lokalizacji lub zakresu inwestycji	Powiązanie projektów z modelem przestrzennym i ustaleniami środowiskowymi
Technologiczny	Trudności we wdrożeniu lub korzystaniu z usług cyfrowych	Szkolenia, modernizacja systemów i działania dotyczące cyberbezpieczeństwa
Zmian otoczenia strategicznego	Oslabienie aktualności założeń i powiązań z politykami zewnętrznymi	Ewaluacja bieżąca i procedura aktualizacji dokumentu

Na pozytywną ocenę zasługuje traktowanie wdrażania jako procesu wymagającego okresowej weryfikacji. System fiszek pozwala identyfikować nowe przedsięwzięcia, monitoring dostarczać

informacji o postępach, a ewaluacja analizować przyczyny odchyień. Aktualizacja daje możliwość dostosowania dokumentu do istotnych zmian otoczenia. Mechanizmy te tworzą podstawę reagowania, ale nie eliminują ryzyka. Ich skuteczność będzie zależeć od terminowości informacji, zdolności do rozpoznania przyczyn trudności i przełożenia ustaleń na decyzje. Samo sporządzenie raportu nie powoduje zmiany sposobu realizacji; znaczenie ma jego wykorzystanie przez osoby odpowiedzialne za projekty i zarządzanie gminą.

Wybór przedsięwzięć w ramach przyjętych kierunków umożliwia zachowanie elastyczności bez zmiany całej koncepcji rozwoju. Szczegółowe decyzje będą dotyczyć m.in. skali inwestycji, kolejności prac, organizacji usług i współpracy z partnerami. W obszarach społecznych istotnym punktem odniesienia pozostaną dane demograficzne i rzeczywiste potrzeby odbiorców.

Zdolność systemu do reagowania na ryzyka oceniono pozytywnie na poziomie przewidzianych mechanizmów zarządzania. Dokument łączy koordynację, monitoring i możliwość dostosowania interwencji, co sprzyja utrzymaniu jej aktualności. Całościowa ocena wskazuje, że Strategia posiada organizacyjne podstawy skutecznego wdrażania: określono role, sposób zgłaszania i wyboru projektów, ramy czasowe oraz procedury monitorowania i ewaluacji. Możliwość potwierdzenia przyszłych rezultatów pozostaje ograniczona przez kierunkowy charakter harmonogramu i części wskaźników oraz zależność od finansowania i partnerów. Pozytywna ocena systemu realizacji dotyczy zatem jego konstrukcji i potencjału zarządczego, natomiast faktyczny stopień osiągnięcia celów będzie przedmiotem obserwacji w okresie wdrażania.

7. Ocena przewidywanej efektywności i trwałości rezultatów

7.1. Racjonalność proponowanych kierunków interwencji

Ocena przewidywanej efektywności Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 dotyczy sposobu wykorzystania zasobów w relacji do oczekiwanych korzyści. Na poziomie dokumentu strategicznego obejmuje przede wszystkim dobór kierunków interwencji, możliwość łączenia działań, wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz mechanizmy dostosowywania przedsięwzięć do potrzeb i możliwości gminy. Przyjęta koncepcja rozwoju zawiera rozwiązania sprzyjające racjonalnemu gospodarowaniu zasobami. Łączy modernizację infrastruktury z rozwojem usług i kompetencji, przewiduje współpracę z partnerami oraz wykorzystanie lokalnych potencjałów. Pozwala to rozpatrywać efektywność w szerszym ujęciu niż ograniczenie kosztów pojedynczej inwestycji. Znaczenie ma również liczba i charakter uzyskanych korzyści, dostępność usług oraz możliwość długotrwałego wykorzystania powstałych zasobów. Szczególnie istotne dla gminy Bliżyn jest powiązanie interwencji z układem osadniczym. Rozproszenie zabudowy wpływa na koszty infrastruktury, transportu i obsługi mieszkańców. Przyjęte w Strategii zasady koncentracji i uzupełniania zabudowy oraz wykorzystywania istniejących struktur mogą ograniczać wzrost przyszłych nakładów. Łączą tym samym politykę przestrzenną z warunkami finansowania rozwoju. Racjonalności interwencji sprzyja również wielofunkcyjne wykorzystanie infrastruktury. Świetlice, obiekty sportowe, biblioteka i przestrzenie publiczne mogą służyć różnym grupom mieszkańców oraz różnym formom aktywności. Podobnie infrastruktura pieszo-rowerowa może wspierać codzienną mobilność, rekreację i turystykę. Uzyskanie takich korzyści zależy od lokalizacji, dostępności i organizacji użytkowania, ale sam kierunek łączenia funkcji jest korzystny z punktu widzenia efektywności.

Rozwiązanie wynikające ze Strategii	Potencjalne znaczenie dla efektywności	Uwarunkowanie uzyskania korzyści
Modernizacja istniejącej infrastruktury	Wydłużenie okresu użytkowania i poprawa jakości usług	Dobór zakresu prac do stanu technicznego i potrzeb użytkowników
Koncentracja i uzupełnianie zabudowy	Ograniczanie przyrostu kosztów obsługi nowych terenów	Powiązanie rozwoju osadnictwa z dostępnością infrastruktury
Łączenie inwestycji z ofertą usługową	Lepsze wykorzystanie obiektów i wyposażenia	Zapewnienie personelu, programu działania i zainteresowania odbiorców
Wielofunkcyjność miejsc aktywności	Możliwość korzystania z tych samych zasobów przez różne grupy	Dostępność obiektów i koordynacja sposobu ich użytkowania
Współpraca z innymi podmiotami	Dzielenie zasobów, kompetencji i części kosztów	Uzgodniony zakres współpracy i odpowiedzialności
Wykorzystanie dziedzictwa i walorów przyrodniczych	Rozwój oferty opartej na istniejących zasobach	Zachowanie ich jakości i dostosowanie skali zagospodarowania
Cyfryzacja obsługi	Możliwość ograniczenia czasu obsługi i części dojazdów	Użyteczność systemów, ich wykorzystanie i sprawna organizacja pracy

Strategia obejmuje zarówno przedsięwzięcia o bezpośrednich korzyściach użytkowych, jak i działania przynoszące efekty trudniejsze do wyrażenia finansowo. Dotyczy to integracji społecznej, dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, ochrony dziedzictwa i środowiska. Ocena ich efektywności uwzględnia zatem również jakość życia, równość dostępu oraz zachowanie zasobów dla przyszłych mieszkańców. Niższy koszt jednostkowy nie zawsze oznacza rozwiązanie korzystniejsze dla gminy. Zapewnienie usług w miejscowościach o mniejszej liczbie mieszkańców może wiązać się z wyższymi nakładami na użytkownika, a jednocześnie ograniczać wykluczenie i poprawiać dostępność. Istotna jest relacja między ponoszonym kosztem a znaczeniem usługi, potrzebami odbiorców i dostępnymi sposobami jej świadczenia.

Racjonalność kierunków interwencji oceniono pozytywnie na poziomie koncepcji strategicznej. Dokument zawiera rozwiązania sprzyjające wykorzystaniu istniejących zasobów i łączeniu korzyści. Ilościowe potwierdzenie efektywności poszczególnych przedsięwzięć będzie zależać od ich zakresu, kosztów i przewidywanego wykorzystania.

7.2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Strategia wiąże finansowanie działań z budżetem gminy, Wieloletnią Prognozą Finansową i pozyskiwaniem środków zewnętrznych. Zakłada dostosowywanie limitów wydatków do możliwości samorządu i zmieniających się uwarunkowań. Takie podejście tworzy połączenie pomiędzy długookresowymi kierunkami rozwoju a kolejnymi decyzjami finansowymi. W dokumencie wskazano różne formy finansowania, w tym środki własne, dotacje, instrumenty zwrotne i partnerstwo publiczno-

prywatne. Zróżnicowanie to pozwala rozpatrywać sposoby realizacji odpowiednie do charakteru przedsięwzięcia. Poszczególne źródła mają jednak odmienne znaczenie dla budżetu: dotacja może ograniczać wkład własny, finansowanie zwrotne rozkłada obciążenie w czasie, a partnerstwo wiąże się z podziałem zadań, kosztów i ryzyk. Ramy finansowe mają charakter opisowy. Strategia nie określa łącznej wartości interwencji ani kwot przypisanych poszczególnym celom. Umożliwia to elastyczne kształtowanie zakresu realizacji, ale ogranicza możliwość porównania całkowitych zamierzeń z przewidywaną zdolnością ich sfinansowania. Na tej podstawie można ocenić mechanizm planowania finansowego, natomiast nie można potwierdzić zabezpieczenia środków na cały katalog działań.

W diagnozie i wnioskach finansowych przedstawiono dotychczasową aktywność inwestycyjną, strukturę dochodów oraz znaczenie transferów zewnętrznych. Informacje historyczne wskazują na doświadczenie gminy w prowadzeniu inwestycji, lecz nie stanowią samodzielnej prognozy możliwości finansowych do 2035 roku. Zdolność do realizacji nowych przedsięwzięć będzie zależeć również od kosztów bieżących, istniejących zobowiązań i przyszłych dochodów. Katalog programów wymienionych w Strategii pełni funkcję orientacyjną. Horyzont dokumentu wykracza poza okresy programowania wskazane w jego części finansowej, a możliwość wykorzystania konkretnego źródła będzie wynikać z warunków obowiązujących w momencie przygotowania projektu. Ujęcie programu w Strategii nie oznacza rezerwacji środków ani potwierdzenia kwalifikowalności przedsięwzięcia.

Pozytywnie oceniono powiązanie finansowania Strategii z budżetem i planowaniem wieloletnim. Opisowy charakter ram pozwala ocenić sposób organizacji finansowania, natomiast pozostawia ograniczoną możliwość weryfikacji pokrycia pełnego zakresu zamierzeń dostępnymi zasobami.

7.3. Powiązanie realizacji Strategii z możliwościami organizacyjnymi i finansowymi gminy

Realizacja Strategii została oparta na stopniowym wyborze i przygotowaniu przedsięwzięć. Mechanizm fizek projektowych, ich oceny merytorycznej i decyzji o skierowaniu do realizacji umożliwia dostosowywanie zakresu interwencji do aktualnych potrzeb i zasobów. Z punktu widzenia efektywności ważne jest połączenie perspektywy merytorycznej i finansowej. W procesie wyboru projektów Strategia przewiduje udział kierownictwa urzędu, w tym Wójta, Sekretarza i Skarbnika. Stwarza to warunki do rozpatrywania przedsięwzięć pod kątem ich znaczenia rozwojowego, organizacji wykonania i wpływu na budżet. Przewidziane preferowanie projektów posiadających finansowanie zewnętrzne może zwiększać skalę działań realizowanych ze środków pozostających w dyspozycji gminy. Korzyść ta zależy jednak od całkowitego kosztu przedsięwzięcia, w tym wydatków nieobjętych wsparciem i przyszłego utrzymania. Wysoki poziom dofinansowania nie przesądza samodzielnie o efektywności projektu. Na możliwość realizacji wpływa również liczba przedsięwzięć prowadzonych równocześnie. Każde z nich angażuje pracowników w przygotowanie, uzgodnienia, zamówienia, rozliczenia i późniejszy nadzór. Etapowanie ma więc znaczenie zarówno finansowe, jak i organizacyjne. Pozwala dostosowywać obciążenie do możliwości urzędu i jednostek oraz wykorzystywać doświadczenia z wcześniejszych realizacji. Strategia przewiduje rozwój kompetencji administracji i współpracę z partnerami. Działania te mogą wzmacniać zdolność przygotowania projektów i ograniczać ryzyko niewykorzystania powstałych zasobów. Efekty będą zależeć od praktycznego zastosowania kompetencji i podziału pracy pomiędzy realizatorami. Wybór skali usług społecznych i inwestycji oświatowych pozostaje powiązany z demografią. Zmniejszająca się liczba uczniów może wpływać na wykorzystanie infrastruktury, natomiast wzrost udziału seniorów na zapotrzebowanie na opiekę i rehabilitację. Polityka gminy w tych obszarach będzie zależna od aktualnych danych, przestrzennego rozmieszczenia odbiorców i dostępnej oferty.

Powiązanie wdrażania z możliwościami gminy oceniono pozytywnie w zakresie przewidzianego procesu podejmowania decyzji. Strategia tworzy mechanizm stopniowego uruchamiania przedsięwzięć. Nie oznacza to potwierdzenia wystarczających zasobów dla jednoczesnej realizacji całego katalogu działań.

8. Ocena procesu konsultacji i uwzględnienia uwarunkowań środowiskowych

Przygotowanie Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 obejmowało konsultacje społeczne oraz opiniowanie przez właściwe instytucje. Proces ten umożliwił odniesienie się do kierunków rozwoju gminy, a także ocenę ich powiązania z polityką przestrzenną województwa i uwarunkowaniami środowiskowymi.

Konsultacje projektu Strategii prowadzono od 1 grudnia 2025 roku do 5 stycznia 2026 roku. Dokument udostępniono elektronicznie i w Urzędzie Gminy, zapewniając możliwość zgłaszania uwag. Dodatkowo 29 grudnia 2025 roku odbyło się otwarte spotkanie konsultacyjne. O procesie poinformowano również sąsiednie gminy, Lokalną Grupę Działania „U Źródeł” oraz właściwe regionalne zarządy gospodarki wodnej. Kolejny etap konsultacji, obejmujący projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przeprowadzono od 8 do 28 lipca 2026 roku. W tym okresie nie odnotowano uwag.

Zgłoszone postulaty rozpatrzono z podaniem uzasadnień, a część z nich znalazła odzwierciedlenie w treści Strategii. Doprecyzowano m.in. charakterystykę zasobów przyrodniczych, zapisy dotyczące turystyki i promocji dziedzictwa oraz informacje o gospodarce wodnej. Dodano również działanie dotyczące współpracy w zakresie edukacji nieformalnej i pozaformalnej. W przypadku propozycji już ujętych w dokumencie wskazywano odpowiadające im cele i działania. Konsultacje miały zatem rzeczywisty wpływ na treść projektu, przy zachowaniu jego zasadniczej konstrukcji. Niewielka frekwencja na spotkaniu oraz brak uwag w drugim etapie ograniczają jednak możliwość wnioskowania o poziomie akceptacji Strategii przez całą społeczność.

Projekt uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, wyrażoną uchwałą nr 3714/26 z 4 marca 2026 roku. Potwierdzono w niej zgodność w zakresie regionalnej polityki przestrzennej oraz spójność wskazanych celów i ujęcia obszarów strategicznej interwencji. Towarzyszące opinii wskazania dotyczące powiązania Bliżyna ze Skarżyskiem-Kamienną i ochrony tranzytowej funkcji drogi krajowej nr 42 znajdują odzwierciedlenie w analizowanej Strategii.

Uwarunkowania środowiskowe rozpatrzono w prognozie oddziaływania na środowisko oraz w toku opiniowania przez właściwe organy. Prognoza identyfikuje potencjalne korzyści i zagrożenia związane z realizacją działań, uwzględnia zasoby przyrodnicze gminy oraz przedstawia sposoby ograniczania negatywnych oddziaływań. Wnioski o braku przewidywanego znaczącego negatywnego wpływu pozostają związane z przyjętymi założeniami lokalizacyjnymi i warunkami prowadzenia inwestycji.

Opinia RDOŚ z 3 lipca 2026 roku wskazywała zarówno możliwość realizacji założeń bez znacząco negatywnego oddziaływania przy zachowaniu odpowiednich warunków, jak i potrzebę doprecyzowania analiz. W prognozie datowanej na 6 lipca 2026 roku oraz w Strategii można potwierdzić obecność elementów odpowiadających części tych uwag, w tym ujęcie rezerwatów, prezentację form ochrony przyrody i odniesienie do korytarza „Puszcza Świętokrzyska”. Nie jest to jednak równoznaczne z potwierdzeniem odrębnej akceptacji wszystkich uzupełnień przez organ.

Proces konsultacji i opiniowania oceniono pozytywnie pod względem jego wkładu w jakość Strategii. Przyczynił się on do zwiększenia precyzji dokumentu i pełniejszego uwzględnienia uwarunkowań

lokalnych, przestrzennych oraz środowiskowych. Zachowanie tych powiązań podczas przygotowania konkretnych przedsięwzięć będzie istotne dla realizacji przyjętej koncepcji rozwoju.

9. Wnioski końcowe i rekomendacje

9.1. Syntetyczna ocena według kryteriów ewaluacji

Ewaluacja ex-ante projektu Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 wskazuje, że dokument stanowi zasadniczo poprawnie przygotowaną podstawę prowadzenia lokalnej polityki rozwoju. Przyjęte cele odpowiadają głównym potrzebom i potencjałom gminy, a kierunki działań tworzą spójną koncepcję poprawy jakości życia, rozwoju gospodarczego i ochrony zasobów. Strategia obejmuje również rozwiązania przestrzenne oraz mechanizmy organizacji wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

Ocena uwzględnia długookresowy i kierunkowy charakter dokumentu. Potwierdzenie poprawności koncepcji rozwoju nie oznacza gwarancji wykonania wszystkich przedsięwzięć ani osiągnięcia każdego oczekiwanego rezultatu. Ich skala będzie zależeć od możliwości finansowych, przygotowania projektów, współpracy partnerów i zmian otoczenia.

Kryterium	Syntetyczna ocena	Uzasadnienie
Trafność	Pozytywna z uwagami usprawniającymi	Cele odpowiadają rozpoznanym potrzebom infrastrukturalnym, społecznym i gospodarczym oraz wykorzystują zasoby przyrodnicze i kulturowe. Uwagi dotyczą precyzji wybranych zapisów i dostosowania szczegółowych rozwiązań do potrzeb.
Spójność wewnętrzna	Pozytywna	Zachowano powiązania między diagnozą, wizją, celami, działaniami i rozwiązaniami przestrzennymi. Poszczególne obszary interwencji wzajemnie się uzupełniają.
Spójność zewnętrzna	Pozytywna w zakresie przeanalizowanych powiązań	Kierunki rozwoju korespondują z polityką regionalną i ponadlokalną. Pozytywna opinia Zarządu Województwa potwierdza zgodność w zakresie objętym opiniowaniem.
Przewidywana skuteczność	Pozytywna na poziomie koncepcji i systemu realizacji	Zaplanowano instrumenty mogące prowadzić do osiągania celów, podział ról, wybór projektów i monitoring. Możliwość ścisłego pomiaru stopnia osiągnięcia celów jest ograniczona przez charakter części wskaźników i brak pełnych wartości docelowych.
Przewidywana efektywność	Pozytywna w ujęciu jakościowym	Modernizacja zasobów, etapowanie, współpraca i powiązanie z planowaniem finansowym sprzyjają racjonalności interwencji. Brak zbiorczego oszacowania nakładów ogranicza ilościową ocenę relacji kosztów do efektów.

Przewidywana trwałość	Korzystne przesłanki, z ograniczoną możliwością potwierdzenia finansowego	Strategia uwzględnia wykorzystanie istniejących struktur i dostosowywanie działań. Utrzymanie rezultatów będzie zależać od finansowania eksploatacji, dostępności kadr i rzeczywistego wykorzystania usług oraz infrastruktury.
------------------------------	---	---

Najpełniejsze podstawy do pozytywnej oceny dotyczą trafności głównych kierunków rozwoju i spójności konstrukcji dokumentu. W odniesieniu do skuteczności, efektywności i trwałości wnioski mają charakter prognostyczny. Pozwalają ocenić przygotowane mechanizmy i warunki realizacji, natomiast nie zastępują analiz konkretnych przedsięwzięć ani późniejszej oceny osiągniętych rezultatów.

9.2. Najważniejsze mocne strony Strategii

Podstawową mocną stroną Strategii jest powiązanie koncepcji rozwoju z rozpoznanymi uwarunkowaniami Gminy Bliżyn. Dokument odnosi się do przemian demograficznych, potrzeb infrastrukturalnych, dostępności usług i ograniczeń rynku pracy. Jednocześnie wykorzystuje potencjały związane z przyrodą, dziedzictwem, rekreacją i położeniem gminy.

Istotną wartością jest zintegrowanie różnych dziedzin interwencji. Poprawa transportu wspiera dostęp do edukacji, opieki i zatrudnienia, rozwój infrastruktury tworzy warunki dla mieszkańców i przedsiębiorców, a ochrona środowiska służy zachowaniu podstaw atrakcyjności turystycznej i osiedleńczej. Takie powiązania zwiększają możliwość uzyskania korzyści wykraczających poza efekty pojedynczych przedsięwzięć.

Strategia zachowuje lokalny charakter. Odniesienia do zalewu w Bliżynie, tradycji garncarskich w Rędocinie, kompleksów leśnych i aktywności organizacji społecznych znajdują rozwinięcie w kierunkach działań. Dokument łączy dzięki temu realizację podstawowych zadań samorządu z wykorzystaniem zasobów wyróżniających gminę.

Pozytywnie oceniono także przestrzenne rozwinięcie celów. Model i rekomendacje wskazują na koncentrację zabudowy, wzmocnienie dostępności usług, ochronę powiązań przyrodniczych oraz dostosowanie zagospodarowania do infrastruktury i potrzeb ludnościowych. Pozytywna opinia Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z 4 marca 2026 roku wzmacnia ocenę zgodności w zakresie regionalnej polityki przestrzennej.

Mocną stroną systemu realizacji jest możliwość stopniowego przygotowywania i wyboru projektów. Przewidziano koordynację, udział jednostek i partnerów, zgłaszanie inicjatyw oraz powiązanie działań z budżetem i Wieloletnią Prognozą Finansową. Coroczny monitoring i ewaluacja tworzą podstawy reagowania na zmiany w okresie obowiązywania Strategii.

Konsultacje i opiniowanie przyniosły konkretne doprecyzowania treści. Ich rezultaty są widoczne m.in. w opisach zasobów lokalnych, działaniach edukacyjnych, promocji dziedzictwa i części przestrzennej. Potwierdza to wykorzystanie procesu konsultacyjnego do doskonalenia dokumentu.

9.3. Rekomendacje i warunki skutecznego wdrożenia

Wnioski ewaluacyjne nie wskazują potrzeby zasadniczej przebudowy koncepcji rozwoju ani układu pięciu celów strategicznych. Najważniejsze wskazania dotyczą sposobu realizacji, interpretacji wyników i podejmowania szczegółowych decyzji. Poniższe rekomendacje mają charakter wdrożeniowy i nie stanowią propozycji zmiany głównej konstrukcji Strategii.

Obszar	Rekomendacja wdrożeniowa	Oczekiwane znaczenie
Dostosowanie usług do demografii	Opieranie decyzji dotyczących oświaty, opieki nad dziećmi do lat 3 i wsparcia seniorów na aktualnych danych oraz rozpoznaniu potrzeb odbiorców	Dopasowanie skali i form usług do rzeczywistego zapotrzebowania
Przygotowanie infrastruktury	Dobór zakresu, lokalizacji i technologii z uwzględnieniem układu zabudowy, liczby użytkowników i kosztów eksploatacji	Racjonalne wykorzystanie nakładów i ograniczenie ryzyka niedopasowania inwestycji
Finansowanie	Łączne rozpatrywanie kosztów przygotowania, realizacji i utrzymania projektu, również przy wysokim udziale dofinansowania	Zachowanie zdolności finansowania usług i infrastruktury po zakończeniu inwestycji
Etapowanie	Powiązanie kolejności przedsięwzięć z gotowością projektową, zasobami organizacyjnymi i zależnościami między działaniami	Ograniczenie przeciążenia realizatorów i lepsza koordynacja prac
Partnerstwa	Ustalanie zakresu zadań, odpowiedzialności i finansowania przy przygotowaniu wspólnych przedsięwzięć	Przełożenie deklarowanej współpracy na wykonalne projekty
Monitoring	Łączna interpretacja wskaźników wykonania, danych o odbiorcach i informacji jakościowych, z zachowaniem porównywalności pomiaru	Wiarygodniejsza ocena postępów i przyczyn obserwowanych zmian
Środowisko	Powiązanie szczegółowych decyzji inwestycyjnych z założeniami lokalizacyjnymi i ochronnymi przyjętymi w ocenie środowiskowej	Zachowanie spójności realizacji z warunkami, na których oparto wnioski prognozy
Aktualność interwencji	Wykorzystywanie monitoringu i ewaluacji do oceny zmieniających się potrzeb, warunków finansowania i otoczenia strategicznego	Utrzymanie użyteczności Strategii w całym okresie realizacji

Szczegółne znaczenie będzie miało odróżnianie wykonania działań od uzyskania korzyści dla mieszkańców. Powstanie obiektu, uruchomienie usługi lub przeprowadzenie kampanii stanowi etap realizacji, natomiast ocena rezultatu obejmuje także wykorzystanie, dostępność i zmianę sytuacji odbiorców.

W odniesieniu do demografii sukces Strategii nie może być interpretowany wyłącznie przez zmianę liczby ludności. Poprawa jakości usług, bezpieczeństwa, dostępności i warunków życia może następować również przy utrzymywaniu się niekorzystnych tendencji ponadlokalnych. Znaczenie będzie miało zarówno ograniczanie czynników odpływu mieszkańców, jak i dostosowywanie gminy do zachodzących przemian.

Trwałość rezultatów będzie zależeć od ciągłości finansowania i organizacji. Dotyczy to zwłaszcza usług społecznych, infrastruktury publicznej oraz systemów cyfrowych. Wykorzystanie istniejących zasobów, wielofunkcyjność obiektów i współpraca mogą wspierać ten proces, o ile odpowiadają potrzebom użytkowników.

9.4. Konkluzja dotycząca przygotowania Strategii do przyjęcia

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Bliżyn do roku 2035 otrzymuje pozytywną ocenę ewaluacyjną na poziomie koncepcji rozwoju i konstrukcji systemu realizacji, z uwzględnieniem wskazanych ograniczeń oceny oraz rekomendacji wdrożeniowych.

Dokument identyfikuje główne wyzwania, wyznacza odpowiadające im cele i kierunki działań oraz uwzględnia lokalne potencjały. Łączy poprawę jakości życia z rozwojem gospodarczym, organizacją przestrzeni i ochroną środowiska. Przewidziane mechanizmy koordynacji, wyboru projektów, monitoringu i ewaluacji tworzą podstawy prowadzenia polityki rozwoju w perspektywie do 2035 roku.

Z punktu widzenia przeprowadzonej ewaluacji projekt stanowi merytoryczną podstawę do przyjęcia Strategii i rozpoczęcia jej wdrażania. Ocena ta dotyczy jakości planowania strategicznego. Nie zastępuje potwierdzenia zakończenia wymaganych czynności proceduralnych ani oceny dopuszczalności i finansowania poszczególnych inwestycji. Zakres dostępnych informacji pozwala uzasadnić pozytywną ocenę kierunków rozwoju, natomiast nie umożliwia pełnego ilościowego potwierdzenia efektywności i trwałości całej interwencji. Będą one zależeć od konkretyzacji przedsięwzięć, zapewnienia zasobów i wykorzystania rezultatów przez odbiorców.

Przyjęta Strategia może pełnić funkcję wspólnego punktu odniesienia dla decyzji samorządu, jednostek organizacyjnych i partnerów. O jej praktycznej wartości przesądzi konsekwentne łączenie tych decyzji z rozpoznanymi potrzebami mieszkańców, możliwościami gminy i wynikami monitoringu.